

RAKENTAMINEN

JÄLLEENRAKENNUSKAUDELLA

Rakennustapaohjeet ja kaavaluonnos jälleenrakennuskauden pientalo-
alueelle

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Tekniikan ala

Ympäristötekniologia

Miljöösunnittelu

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Laura Jousala

Lahden ammattikorkeakoulu
Ympäristötekniikan koulutusohjelma

JOUSALA, LAURA: Rakentaminen jälleenrakennuskaudella
Rakennustapaohjeet ja kaavaluonnos jälleenrakennus-
kauden pientaloalueelle

Miljöösuunnittelun opinnäytetyö, 49 sivua, 3 liitesivua

Kevät 2011

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä rakennustapaohjeet sekä kaavaluonnos Ikolanmäen pientaloalueelle Jyväskylän Korpilahdelle. Keski-Suomen museo on inventointinsa perusteella todennut, että Ikolanmäen alue on laajin ja parhaiten säilynyt esimerkki jälleenrakennuskauden taajamarakentamisesta. Ohjaamalla paremmin rakentamista pyritään säilyttämään alueella 40-luvun tyyli. Työn toimeksiantajana on Jyväskylän kaupunki.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa on pyritty valaisemaan jälleenrakennuskaudella vallinnutta yhteiskunnallista tilannetta sekä selvittämään tyyppitalojen suunnittelun ja arkkitehtuurin lähtökohtia. Samassa on pohdittu myös tyyppitalon vaikutusta asumisenkulttuuriin ja esitelty kaksi tyyppillistä jälleenrakennuskauden pientaloaluetta: Jyväskylän Kypärämäki ja Lahden Vesterås.

Käytännön osuudessa on käyty läpi suunnittelun lähtökohdat, joiden perusteella rakennustapaohjeistus sekä kaavaluonnos on tehty. Lähtökohdissa on esitelty alueen maisemaa ja rakennettua ympäristöä. Erityisesti on tarkasteltu alueen olemassa olevaa rakennuskantaa. Rakennustapaohjeissa on pyritty selvittämään Ikolanmäen alueelle tyyppillisiä jälleenrakennuskaudenpiirteitä ja ohjata niiden säilyttämisessä ja huomioimisessa korjaus- ja uudisrakentamisessa. Alueella voimassa oleva kaava on vuodelta 1965, joka ei ole täysin toteutunut. Tämän vuoksi kaava vaati tarkistamista.

Avainsanat: jälleenrakentaminen, pientaloalueet, tyyppitalot, rakennusohjeet, kaavoitus

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Environmental Technology

JOUSALA, LAURA: Building during the Reconstruction Period
Building Instruction and Town Plan Sketch to Recon-
struction Period Residential Area

Bachelor's Thesis in Environmental Planning 49 pages, 3 appendices

Spring 2011

ABSTRACT

The Purpose of this thesis was to produce building instructions and a town plan sketch to a residential area which as build during the reconstruction period. The aim was to preserve the original style of the area by instructing the building more strictly. The commissioner of the study was the city of Jyväskylä. The planning area is located in Korpilahti approximately, 30kilometers south from center of the Jyväskylä.

The main focus of the theory part is to describe the general situation of the reconstruction period and its impact on building. The reasons of architectural solutions during the 1940's are also enlightened. Most remarkable developments in building were standardization and advancements in planning and producing type-houses. The impact of type-houses on living conditions are explained. The values of the reconstruction period neighborhoods have generally been noticed during the last decades.

The practical section begins with the baselines of planning the area. It includes maps of the area and pictures of the environment. There are also analyses of build and natural environments. On the ground of theses analyses town plan and building instructions were made. The main goal was to preserve the original style in the area and make it more enjoyable and functional.

Key words: reconstruction, residential area, type-house, building instruction, town plan

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	JÄLLEENRAKENNUSKAUSI	2
2.1	Jälleenrakentamisen ensi askeleet	2
2.1.1	Ruotsin lahjatalot	3
2.2	Tyypitalojen kehitys Suomessa	4
2.2.1	Maatalousseurojen keskusliitto	5
2.2.2	A. Ahlström Oy	7
2.2.3	Puutalo Oy	8
2.3	Jälleenrakentamisen toinen vaihe	8
2.3.1	KYMRO	9
2.3.2	Suomen arkkitehtiliitto	9
2.3.3	Standardoimislaitos ja RT-kortisto	12
2.4	Jälleenrakentaminen rauhan aikana	14
2.4.1	Arava	15
3	ASUMINEN JA ASUINALUEET JÄLLEENRAKENNUSKAUDELLA	17
3.1	Jälleenrakennuskauden perintö ja sen arvo	17
3.2	Jälleenrakennuskauden pientaloalueet	18
3.2.1	Lahden Vesterås	19
3.2.2	Jyväskylän Kypärämäki	21
4	SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT	23
4.1	Sijainti	23
4.2	Kaavatilanne ja suunnittelutarve	24
4.3	Luonnonympäristö ja maisema	25
4.3.1	Topografia sekä maa- ja kallioperä	26
4.3.2	Vesistö ja vesiolosuhteet	26
4.3.3	Kasvillisuus	27
4.4	Rakennettu ympäristö	27
4.4.1	Olemassa oleva rakennuskanta	28
4.4.1.1	Ikolantie	29
4.4.1.2	Ainolantie	30
4.4.1.3	Kalevantie	31
4.4.1.4	Rantapukkalantie	32

4.4.2	Maanomistus	34
4.4.3	Liikenne	34
5	KAVALUONNOS	35
5.1	Asemakaavan tavoite ja tarkoitus	35
5.2	Kaavakartta ja kaavamääräykset	36
6	RAKENNUSTAPAOHJEET	38
6.1	Yleistä	38
6.2	Rakennustenmuoto ja kerrosluku	39
6.3	Laajentaminen	40
6.4	Sijoittuminen tontille	41
6.5	Julkisivut ja materiaalit	41
6.6	Ikkunat ja ovet	42
6.7	Katot ja katemateriaalit	43
6.8	Pihat	44
6.9	Piharakennukset	44
7	YHTEENVETO	46
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tehdä rakennustapaohjeet sekä kaavaluonnos Ikolanmäen asuinalueelle Jyväskylän Korpilahdelle. Työntilaajana on Jyväskylän kaupunki. Uudella asemaakaavalla ja rakentamisenohjeistuksella on tarkoituksena säilyttää Ikolanmäellä jälleenrakennuskauden aikainen tyyli. Aluetta on vuosien varrella täydennysrakennettu, mutta alkuperäinen tyyli on jätetty huomioimatta.

Jälleenrakennuskauden alueiden ja pientalojen arvostus on noussut vuosikymmenten aikana. Talojen rakentamisen aikaan alueet koettiin kolkoiksi ja tymeiksi. Suomessa ei ollut totuttu viivasuoriin katuihin ja talorivistöihin. Alueet kirvoittivat kriittisiä kannanottoja niin arkkitehtien kuin tavallisen kansan joukosta. Kun talot ja pihat saatiin viimeistelyä ja kasvit olivat kasvaneet täyteen mittaansa, alkoivat asuinalueet näyttää viihtyisiltä ja kodikkailta. 80-luvulla alkoi herätä halu suojella jälleenrakennuskauden alueita, minkä jälkeen monille alueille onkin tehty suojelukaava. Nykyisin nämä alueet ovat hyvin suosittuja erityisesti lapsiperheiden keskuudessa.

Jälleenrakennuskausi ei muuttanut ainoastaan suomalaista maisemaan vaan myös koko asumisen kulttuuriin. Tyypitalot suunniteltiin tyypilliselle ydinperheelle. Kaikkien perheenjäsenten tarpeet huomioitiin ja yksityisyys korostui. Enää ei koko perhe nukkunut ja viettänyt vapaa-aikaansa samassa huoneessa vaan toiminnot eriytettiin eri tiloihin. Keittiön rooli pieneni, kun aikaa voitiin viettää myös olohuoneessa. Makuuhuoneita oli enemmän, joten vanhemmatkin saivat mahdollisuuden omaan rauhaan.

Toinen maailmansota antoi Suomelle hyvän syyn modernisoitua. Ilman sotien aiheuttamaa tuhoa olisi asumisen normien muutokseen kulunut merkittävästi kauemmin aikaa. Samalla nousi myös asumisenlaatu. Runsaan rakentamisen myötä käsitys rakentamisen standardista vakiintui. Standardisoinnin merkitys talotuotannolle ja rakentamiselle olivat mullistavat. Esimerkiksi nykyäänkin käytössä oleva RT-kortisto syntyi 40-luvulla.

2 JÄLLEENRAKENNUSKAUSI

Virallisesti jälleenrakennuskaudeksi katsotaan kestäneen Talvisodan päättymisestä vuoteen 1952, jolloin viimeinen sotakorvausjuna ylitti rajan. Tämänkin jälkeen asuttamisprojekti oli kesken, sillä moni asui yhä tilapäismajoituksessa. Sotien aiheuttamat aineelliset menetykset olivat Suomelle suuret. Tiukkojen rauhan ehtojen myötä Suomi menetti Neuvostoliitolle laajoja maa-alueita ja joutui maksamaan tuntuvia sotakorvauksia. Yhdeksi keskeisimmäksi tehtäväksi näinä vuosina muodostui siirtoväen asuttaminen. (Kummala 2005, 8.)

Olosuhteet olivat erittäin vaikeat koko 40-luvun. Niin materiaalista kuin työvoimastakin oli jatkuva pula. Materiaalin ja ajanhukan välttämiseksi tuli rakentamista suunnitella tarkemmin kuin aikaisemmin. Valtion taholta alettiin rahoituksen avulla ohjata rakentamista ja asuntojensuunnittelua voimakkaasti. Asuntopulaa helpottamaan ryhdyttiin kehittämään tyyppitalotuotantoa. Se oli lähtölaukaus modernille pientaloasumiselle Suomessa. (Saarikangas 1993, 215; Kummala 2005, 8.)

Suomi oli sotien aikaan vielä vahvasti agraariyhteiskunta ja valtaosa kansasta asui maaseudulla, jonne rakentaminenkin keskittyi koko 40-luvun. Maaseudun rakentaminen oli ensiarvoisen tärkeätä myös omavaraisuuden ja ruokatuotannon turvaamisen kannalta. Rakentamisen painopiste muuttui vasta 40–50-lukujen vaihteessa maaseudulta kaupunkeihin. Materiaalipulan hellittäessä kerrostalotuotantokin tuli mahdollista. (Helamaa 1983, 72–74.)

2.1 Jälleenrakentamisen ensi askeleet

Talvisota päättyi Moskovan rauhaan 12.3.1940. Sodasta aiheutuneet aineelliset menetykset olivat mittavat. Ilmapommitusten ja rauhanehtojen myötä menetettiin yli 100 000 rakennusta ja 400 000 suomalaista joutui jättämään kotinsa. Rajan itäpuolelle jäi laajoja maa- ja metsätalousalueita, teollisuutta sekä kolme tärkeää kaupunkia: Viipuri, Sortavala ja Käkisalmi. (Helamaa 1983, 67; Kummala 2005, 8.)

Sota katkaisi arkkitehtonisesti tuottoisan ja monipuolisen kauden. Funktionalismi kukoisti 1930-luvun lopun sodan syttymiseen saakka. Sota vaikutti mullistavasti arkkitehtien työnkuvaan, eikä tilanne muuttunut ratkaisevasti ennen 1950-lukua. Monien arkkitehtien ura kehitys keskeytyi jälleenrakennuskauden ajaksi heidän työskennellessään valtion rakennustoiminnan hyväksi. Esimerkiksi arkkitehdit Aarne Ervi, Viljo Revell ja Kaj Englund tekivät näkyvästi töitä jälleenrakentamisen hyväksi. (Korvenmaa 1992, 113–114.)

Kesäkuussa 1940 säädettiin pika-asutuslaki siirtoväen asuttamisen tehostamiseksi. Maatalousministeriön asutusiasianosaston tehtävänä oli lain velvoittamien tilojen muodostaminen. Lain mukaan evakot tuli sijoittaa lähtöseutuaan vastaavalle alueelle. Maata hankittiin pääosin vapaaehtoisin kaupoin, mutta myös pakkolunastuksiin jouduttiin turvautumaan. Laki määritteli talojen minimi- ja maksimipinta-alat, huoneluvun ja varustetason. Jatkosodan jälkeen säädettiin maanhankintalaki, joka oli sisällöltään samankaltainen. (Portti 2010; Kummala 2005, 14.)

2.1.1 Ruotsin lahjatalot

Talvisodan päättyttyä vuonna 1940 Ruotsissa järjestettiin kansalaiskeräys sodan runteleman Suomen hyväksi. Ruotsissa voimassa olleen valuutan vientikiellon vuoksi keräyksen tuotto tuli sijoittaa vientikelpoiseen materiaaliin, joten varoilla hankittiin tehdasvalmisteisia omakotitaloja. Talotyypit suunniteltiin Suomessa, mutta kokoonpano- ja työpiirustukset tehtiin ruotsalaisen standardin mukaan. Lahjataloja tuotiin Suomeen kaikkiaan 2000 kappaletta. (Kummala 2005, 30.) Ruotsalaistalojen myötä alkoi jälleenrakennuksen ja tyyppitalotuotannon ensimmäinen vaihe (Saarikangas 1993, 247).

Lahjatalotyyppejä oli neljä erilaista (kuvio 1). Lauri Pajamiehen suunnittelemat yksikerroksiset talotyypit 1 ja 4 olivat tarkoitettu kaupunkeihin ja taajamiin. Niihin oli suunniteltu täyskellari, jotta erillistä piharakennusta ei tarvittaisi ja talot olisivat mahdollista sijoittaa pienelle tontille. Pinta-alaltaan talot olivat 52 m² ja 58 m². Suuremassa tyypissä oli keittiön lisäksi kaksi huonetta. Suurempaan oli mahdutettu yksi huone enemmän (Saarikangas 1993, 248). Maaseudulle suunnatut

talotyyppit 2 ja 3 olivat pinta-alaltaan hieman suurempia 58 m² ja 89 m². Niissä oli lisäksi käytössä ullakkokerros. Ne olivat arkkitehtien Urho Orolan ja Jalmari Pelto-
 tosen suunnitteleamia. Maaseudulle suunnattuja tyyppejä sijoitettiin lopulta myös
 kaupunkeihin, koska maaseudulla niitä ei pystytty ottamaan vastaan tarpeeksi no-
 peasti. (Helamaa 1983, 68; Soikkeli 2008, 10.)

Lahjatalot jaettiin eripuolelle maata, kaikkiaan 75 eri paikkakunnalle. Valtaosa
 sijoitettiin kuitenkin Etelä-Suomen kaupunkeihin muiden muassa Helsinkiin,
 Tampereelle ja Lahteen. Aluksi lahjataloalueita pidettiin luotaan työntävinä ja
 karuina. Tottuminen paljaille pelloille rakennettuihin viivasuoriin rakennusrivei-
 hin otti aikansa. Ajan myötä alueilla alettiin kuitenkin viihtyä pienistä puutteista
 huolimatta. (Kummala 2005, 30; Helamaa 1983, 68.)

KUVIO 1. Tyypit 1 ja 4 oli tarkoitettu kaupunkeihin ja tyypit 2 ja 4 olivat suunnattu maaseudulle. (Tervonen)

2.2 Tyypitalojen kehitys Suomessa

Ennen Talvisotaa oli tyypitalojen suunnittelu ja tuotanto Suomessa vasta lapsen kengissä. Tehdasvalmisteisia puutaloja oli muutamissa yrityksissä tuotettu jo vuodesta 1928 alkaen, mutta toiminta oli lähinnä kokeellista. Ainoat olemassa olleet

suunnitelmat olivat käytännössä Sosiaaliministeriön 1920-luvulla julkaisemasta tyypipiirustuskokoelmasta. (Helamaa 1983, 72.)

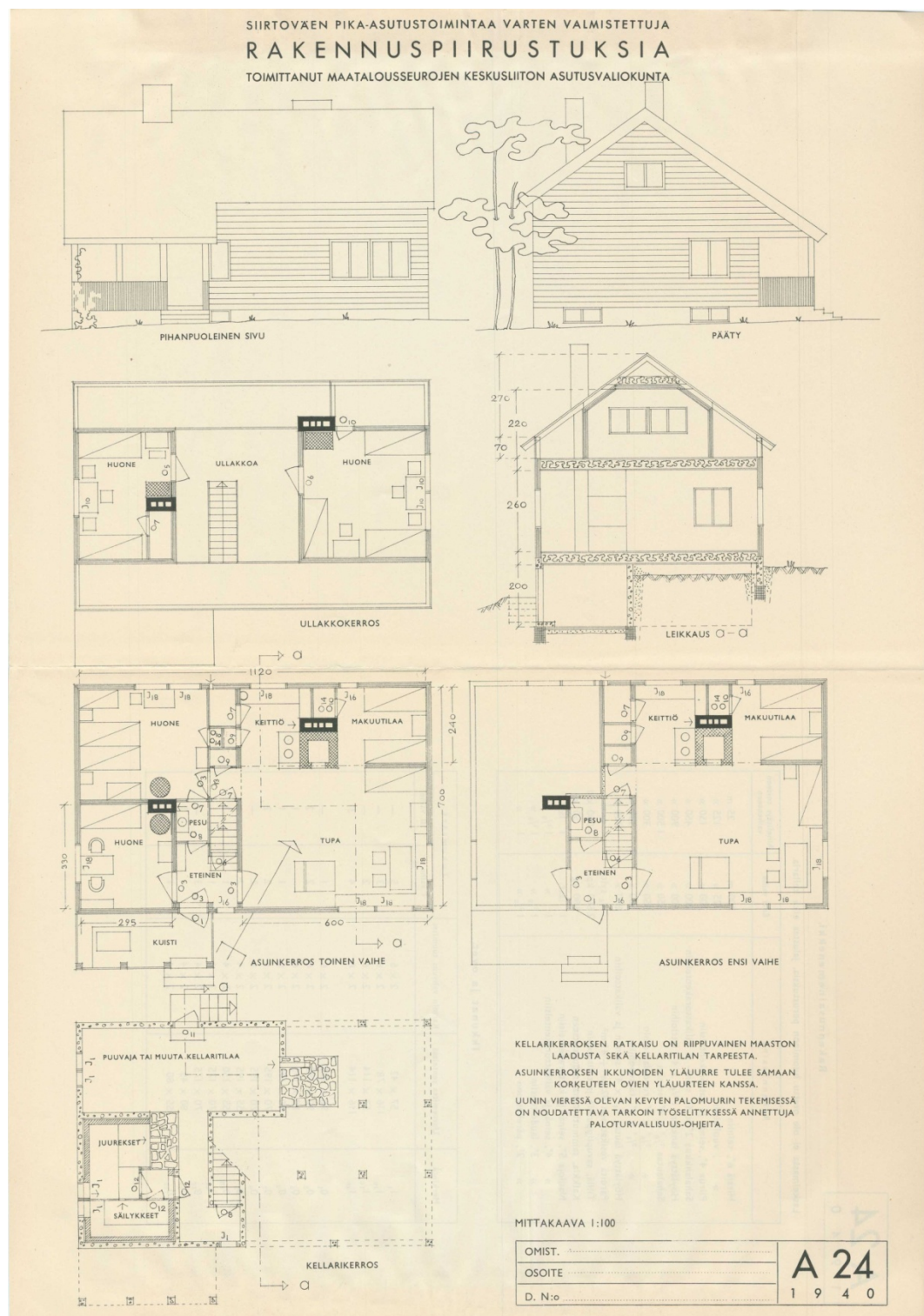
1930-luvun loppupuolella alkoi tyypitalojen suunnittelussa ja tuotannossa tapahtua merkittävää kehitystä. Valtio sekä metsäteollisuusyritykset ryhtyivät panostamaan ydinperheen pientalon kehittämiseen. Tärkeä kehityssaskel oli Alvar Aallon suunnittelema puurakenteinen tyypitalomalliston A. Ahlström Oy:lle vuonna 1937. Malliston talot olivat osittain tehdasvalmisteisia, mutta edelleen paikallaan rakennettavia. Vuonna 1939 sekä Sosiaaliministeriö että Maatalousministeriö järjestivät pientalojen tyypipiirustuskilpailun. Maatalousministeriö julkaisi kilpailun tuotoksista jälleenrakennuskauden ensimmäisen tyypitalosarjan vuonna 1940. ”Maaseudun pienasuntojen tyypipiirustusten valintavihko” sisälsi 42 asuinrakennusmallia. Seuraavana vuonna Sosiaaliministeriö julkaisi tyypipiirustussarjan asutuskeskuksille. Jälleenrakentamisen sujuvuuden ja tyypitalojen kehityksen kannalta nämä mallistot olivat merkittävässä roolissa. (Kummala 2005, 13–16; Soikkeli 2008, 6.)

2.2.1 Maatalousseurojen keskusliitto

Maatalousseurojen Keskusliitolla (MKL) oli merkittävä rooli maaseudun rakentamisessa jälleenrakennuskaudella. Vuonna 1940 osa Maatalousministeriön asutusiasianostalon (ASO) toimivallasta siirtyi MKL:lle. Pika-asutuslain toimeenpano käytännössä oli MKL:n vastuulla. (Kummala 2005, 20.)

Vuonna 1941 MKL julkaisi tyypipiirustuskokoelman (kuvio 2), joka sisälsi 24 asuinrakennustyyppiä sekä 6 saunamallia. Urho Orolan johtamassa tyypitalosuunnittelussa lähtökohtana olivat pika-asutuslain asettamat vaatimukset, mutta samalla pyrittiin huomioimaan pula-ajan sanelemat rajoitukset. Rakennusten pinta-alat vaihtelivat 38,5 neliömetristä 80 neliöön, ja suurimassa osassa taloista oli mahdollisuus laajentaa ullakolle. Rakennusohjeissa korostettiin ilmansuuntien huomioimista huoneiden sijoittelussa; keittiö tuli suunnata pohjoiseen, makuuhuoneet itään ja oleskelutilat länteen tai etelään. Tilankäyttö vaihteli sen mukaan

oliko asunnossa tupakeittiö vai erilliset keittiö ja olohuone. (Kummala 2005, 29; Saarikangas 1993, 258.)

KUVIO 2. MKL:n suunnitteleman asuinrakennuksen rakennuspiirustus vuodelta 1940 (Digitaaliarkisto).

2.2.2 A. Ahlström Oy

A. Ahlström Oy:n yhteistyö Alvar Aallon kanssa teki yrityksestä edelläkävijän tyyppitalojen teollisessa tuotannossa. Yritys oli Suomen suurimpia, joten tuotannolle ja markkinoinnille oli olemassa valmis pohja. Ongelmana oli ainoastaan vanhanaikainen tehdas joka korvattiin vuonna 1940 Varkauteen valmistuneella tarkoituksenmukaisella tuotantorakennuksella. (Kummala 2005, 16.)

Ensimmäisen, vuonna 1937 valmistuneen malliston, jälkeen Aalto jatkoi suunnittelua nimellä AA-järjestelmä. Jo vuonna 1941 oli Ahlströmillä tuotannossa kokonaan tehtaalla esivalmistettu talomallisto. Aallon näkemyksen mukaan ei tullut tyytyä yhden tyypin kehittämiseen, vaan oli huomioitava mahdollisimman monenlaisia tarpeita. Tämän ajatuksen myötä syntyi 50 talotyypin mallisto parannusehdotuksineen. Yhtiö otti kuitenkin tuotantoon ainoastaan 16 tavanomaisinta mallia. Jatkosodan sytyttyä AA-järjestelmän talojen tuotanto keskeytettiin, ja tehtaas keskitettiin valmistamaan puolustusvoimille vaneriteltoja ja parakkeja. AA-järjestelmän tuotanto jäi siis varsin vähäiseksi, mutta mallisto oli kuitenkin standardisoinnin kannalta merkittävä. (Kummala 2005, 17.)

AA-järjestelmän mukaista suunnittelua ja tuotantoa jatkettiin A-taloorganisaatiossa. Aallon ajatuksia noudatellen suunniteltiin 25 talotyypin mallisto, jonka oli tarkoitus soveltua paremmin yhtiön tuotantoon ja vastata paremmin kysyntään. Sodan jälkeinen inflaatio iski yritykseen rajusti ja sarja kutistui viiteen suosituimpaan tyyppiin vuonna 1945. Tuotanto lopetettiin kokonaan vuonna 1975. (Kummala 2005, 17–18.)

AA-järjestelmän talot poikkesivat muista jälleenrakennuskauden tyyppitaloista pohjaratkaisultaan ja ulkonäöltään. Ne olivat yksikerroksisia, katonlape jatkui kuistin katteeksi ja ikkunat saattoivat olla korkeuttaan leveämmät. Lautaverhous oli aina vaakasuoraa. Keittiön rooli pieneni, kun talojen keskipisteenä oli iso arkihuone. Kaikissa A. Ahlström Oy:n tuottamissa taloissa oli kuitenkin yhteistä ilmansuuntien, maastonmuotojen ja ympäristöolojen huomioiminen. Ahlströmin valmistamia taloja käytettiin muun muassa Könönpellolla Varkaudessa sekä Tampereen Nekalassa. (Kummala 2005, 17–18; Saarikangas 1993, 237–239.)

2.2.3 Puutalo Oy

Puutalo Oy oli 21 puunjalostus yrityksen perustama yhteistoimielin. Alkunsa se sai keväällä vuonna 1940. Organisaation tarkoituksena oli tehostaa puutalojen teollista valmistusta ja markkinointia. Tavoitteena oli myös rakennusjärjestelmien tutkimus ja kehitystyö sekä niistä tiedottaminen. Tämä johti aktiiviseen yhteistyöhön vuonna 1942 perustetun valtion teknillisentutkimuslaitoksen kanssa. (Kummala 2005, 19.)

Yhtiön ensimmäinen merkittävä tehtävä oli organisoida Ruotsin lahjatalojen pysytys. Tämän jälkeen Puutalo Oy solmi yhteistyö sopimuksen ruotsalaisten talovalmistajien kanssa. Tuotanto lähti liikkeelle muokkaamalla ruotsalaisten talotekaiden malleja. Arkkitehdit Jorma Järvi ja Erik Lindroos suunnittelivat ensimmäisen malliston 1940. Yksi ensimmäisistä tuotantoon tulleista malleista oli nimeltään Rauhakoto ja myydyimmäksi malliksi ylti Metsäkoto. Suunnittelun tuotto oli runsasta ja 10 ensimmäisen toimintavuoden jälkeen talotyyppejä oli jo yli 1000. (Kummala 2005, 19; Saarikangas 1993, 250–251.)

Puutalo Oy:n tarkoituksena ei ollut varsinaisesti tavoitella taloudellista tuottoa, mutta ulkomaille suuntautuneen markkinoinnin ansiosta se oli 50-luvulla kansantaloudellisesti merkittävä vientiyritys. Suurimpia vientimaita oli Neuvostoliitto, Tanska, Ranska ja Hollanti. (Kummala 2005, 19.)

2.3 Jälleenrakentamisen toinen vaihe

Jatkosota syttyi kesäkuussa 1941. Uuden sodan myötä katsotaan alkaneen toinen vaihe jälleenrakentamisessa. Heti Suomen vallattua Karjala takaisin alkoi siirtoväen paluumuutto kotiseudulle. Aluksi Karjalan alueiden hoito oli sotilashallinto-osaston vastuulla, mutta tilanteen tasaannuttua siviilihallinto otti ohjat vuonna 1942. (Helamaa 1983, 84–86.)

Sotilashallinnossa rakentamisesta oli vastuussa rakennustoimisto. Sen johto- ja suunnittelutehtävissä toimi useita arkkitehteja ja insinöörejä, joista osa jatkoi teh-

täviään myös siviilihallinnossa. Muiden muassa Otto-Iivari Meurman toimi asemakaavoituksen asiantuntijana. Kaupungeissa ja taajamissa rakennustyöt alkoivatkin asemakaavan parantamisella. Katsottiin, että ennen uuden rakentamista tulee korjata ”epäterveesti” kasvaneita asutusalueita. (Helamaa 1983, 84.)

2.3.1 KYMRO

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön rakennusasiainosasto, KYMRO, toimi vuosina 1941–49 määräävänä rakennusviranomaisena. Sen vastuu alueena oli muun muassa rakennusaineiden huolto ja säännöstely. Ylimpänä viranomaisena se määräsi rakennusainekiintiöt niin puolustusministeriön kuin teollisuudenkin rakennushankkeisiin. Se kontrolloi myös sotakorvausteollisuuden materiaalihankintoja. (Kummala 2005, 21.)

KYMROn yhteyteen perustettiin standarditoimikunta, joka teki yhteistyötä rakennusalan muiden toimijoiden kanssa. Sen valtuuksiin kuului standardoinnin valvonta, joten yhteistyö standardisointilaitoksen kanssa oli tiivistä. KYMROn tehtäviin kuului standardiehdotusten tilaaminen ja hyväksyntä. KYMRO oli merkittävä vaikuttaja standardisoinnin vakiintumisessa. Toimivaltaansa käyttäen se teetti teollisuudella pakkotilauksina suuria eriä yhtenäisiä rakennetyyppejä. Muun muassa vuonna 1944 se tilasi tyyppitalosarjan Jälleenrakennustoimistolta. Kun rakennusalan säätelystä voitiin luopua, KYMROn toiminta lakkautettiin. (Kummala 2005, 21.)

2.3.2 Suomen arkkitehtiliitto

Sotien tiimellyksessä Suomen arkkitehtiliiton (SAFA) jäsenet huolestuivat rakentamisen laadusta. Erityisesti raja-alueilla oli ilmennyt ongelmia sekä rakentamisessa että kaavoituksessa. Puuttuakseen tilanteeseen SAFA perusti ensin niin sanotun havaintokomitean vuonna 1941. Sen tehtävänä oli seurata jälleenrakentamista ja tehdä parannusehdotuksia. Komitean tarkoituksena oli myös pitää huolta arkkitehtien asemasta jälleenrakennustyössä. Komitea lakkautettiin jo samana

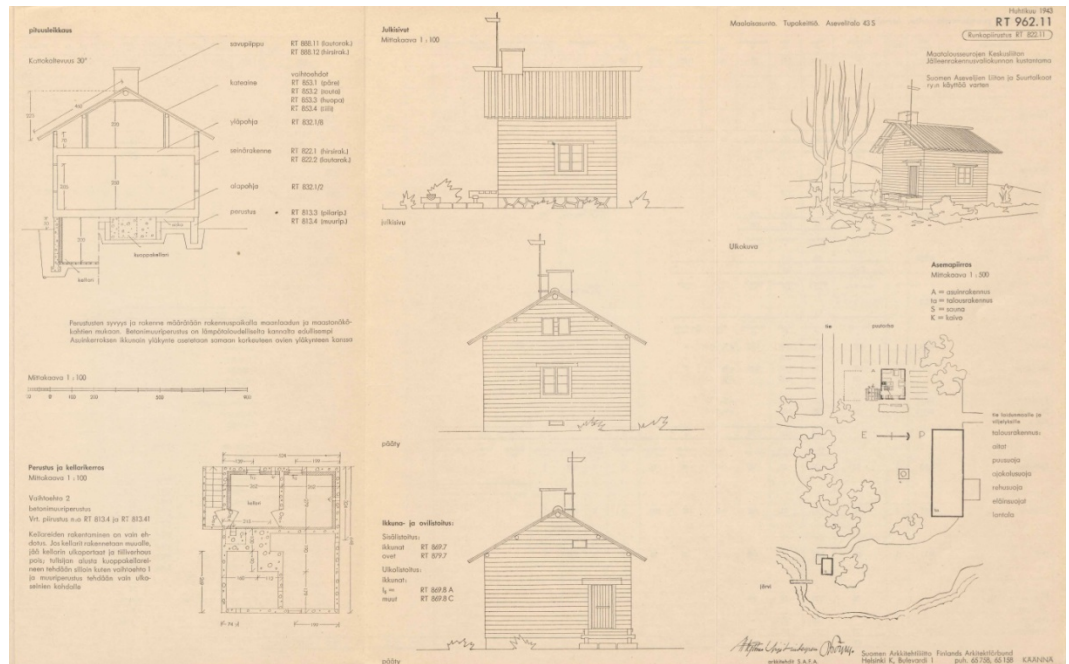
vuonna, ja tilalle syntyi jälleenrakennustoimikunta, jonka vastuulle keskitettiin kaikki SAFA:n alainen jälleenrakennustoiminta. (Kummala 2005, 22.)

Seuraavana vuonna SAFA:n järjestämässä jälleenkokouksessa syntyi Jälleenrakennustoimisto. Sen johtokunnan muodosti SAFA:n hallitus ja jälleenrakennustoimikunta. Jälleenrakennustoimiston oli tarkoitus taata, ettei takaisin vallatuilla alueilla suunnittelun taso laske siviilihallintoon siirryttäessä. Sotilashallinnon aikana alueelle oli sijoitettu enemmän arkkitehteja kuin koskaan aikaisemmin, eikä siviilihallinto kyennyt tarjoamaan vastaavaa järjestelmää. (Kummala 2005, 22; Helamaa 1983, 86.)

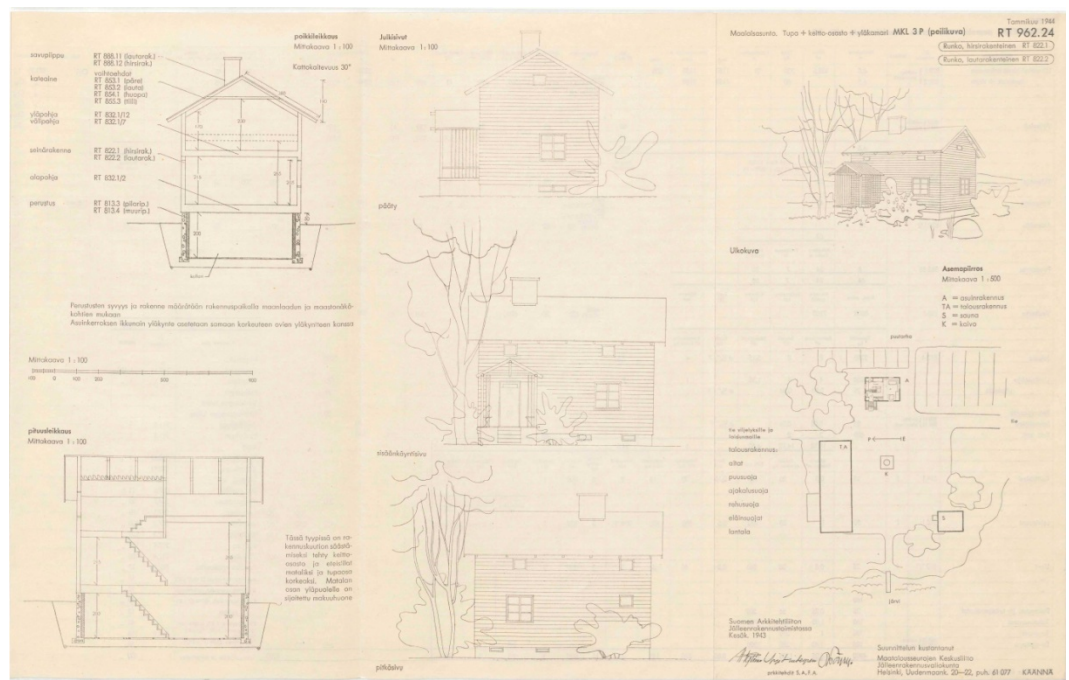
Jälleenrakennustoimiston toiminta jakautui aluksi nimellisesti Standardoimislaitokseen ja Suunnitteluapuun. Jaosta luovuttiin jo vuonna 1943. Standardoinnista tuli toimiston keskeisin tehtävä, mutta ohessa oli myös suunnittelu-, tutkimus- ja julkaisutoimintaa. Jälleenrakennustoimiston toiminta perustui talkootyöhön. Tavoitteeksi asetettiin, että jokainen arkkitehti tekisi vuodessa kaksi viikkoa palkatonta työtä. (Kummala 2005, 22.)

Suunnittelu toimeksiantoja Jälleenrakennustoimisto sai muun muassa KYMRO:lta sekä MKL:tä. Suunnitteluavun ensimmäinen projekti oli Asevelitalot (kuvio 3), jotka suunniteltiin Suomen Aseveljien Liitolle. Talot olivat kooltaan vain 22 ja 41 neliömetriä. Ne olivat tarkoitettu takaisin vallatun Karjalanaueelle. Maatalousseurojen keskusliitolle suunniteltu mallisto sisälsi yhteensä kahdeksan talotyyppiä (kuvio 4). KYMRO:lle vuonna 1944 suunnitellussa mallistossa oli yhdeksän tyyppiä, joissa vain osassa oli mahdollisuus rakentaa ullakolle. Muun muassa Aulis Blomstedt ja Yrjö Lindegren olivat aktiivisesti mukana suunnitteluprojekteissa. (Saarikangas 1993, 268–278.)

Lukuisten organisaatio ja nimenmuutosten jälkeen Jälleenrakennustoimisto toimii nykyisin Rakennustietosäätiönä (Kummala 2005, 22).

KUVIO 3. Osa Asevelitalon RT-kortista. Kokonainen kortti sisältää muun muassa julkisivu-, pohja-, leikkaus-, perspektiivi-, asemapiirroksset sekä ainemenekkiluettelon. (Digitaaliarkisto)

KUVIO 4. SAFA:n jälleenrakennustoimiston suunnittelema kasvavatyyppitalo Maatalousseurojen keskusliitolle vuonna 1943. Talotyyppi on MKL3. Kuviossa näkyy leikkauskuva, julkisivut, perspektiivikuva ja asemapiirros. (Digitaaliarkisto)

2.3.3 Standardoimislaitos ja RT-kortisto

Standardoimislaitoksen toiminta alkoi Aarne Ervin johdolla. Tavoitteena oli kehittää sekä rakennusalan yleistä standardisointia että rakennusosien standardisointia. Alvar Aalto oli standardisoinnin innokas puolestapuhuja. Hänen ajatuksensa olivat pääosassa Mika Waltarin vuonna 1942 kirjoittamassa kirjassa *Rakennustaide ja standardi*. Julkaisussa verrataan arkkitehdin työssä käytettäviä rakennusmateriaaleja kirjailijan työssä käytettäviin kielen sanoihin. (Kummala 2005, 23–24; Waltari 1942, 20.)

Katsottiin, että standardisoinnin tueksi tarvittiin väline, joka yhtenäistäisi rakentamisen käytännöt. Käyttökelpoista ja toimivaa rakennusalan sanakirjaa oli pyritty kehittämään useissa eri maissa siinä mainittavalla tavalla onnistumatta. Kirjoissa oli vanhentunutta tietoa jo ennen julkaisua. Tämän ajatuksen pohjalta syntyi Rakennustietokortisto. Sille asetettiin neljä vaatimusta: sen tuli sisältää kaikki rakennusalan tarvikkeet, olla aina ajankohtainen, helppokäyttöinen ja nauttia kaikkien rakennusalan toimijoiden luottamusta. (Waltari 1942, 20.)

Rakennustietokortisto oli syntyessään ainutlaatuinen keksintö. Ainoa verrattavissa oleva kokoelma oli amerikkalainen Sweet's Catalogue files, jossa esiteltiin uudet rakennusstandardit kerran vuodessa. Suomen markkinat olivat kuitenkin liian pienet vuosittain julkaistavalle opukselle ja ongelmana oli myös tiedon nopea vanheneminen. RT-kortistoa oli mahdollista uudistaa kortti kerrallaan, jolloin tieto pysyi aina ajan tasalla ja sitä pystyttiin kasvattamaan tarpeen mukaan. Tarkoituksena oli koota kaikki rakentamiseen liittyvä tieto yhteen kokoelmaan. 1940-luvulle saakka tieto oli hajallaan laki- ja käsikirjoissa, mainoslehtisissä ja erilaisissa luetteloissa. (Michelsen 1992; 129.)

Ensimmäiset 70 korttia julkaistiin vuonna 1943. Ne sisälsivät ohjeet ovien ja ikkunoiden rakentamista. Seuraavana vuonna ilmestyneet kortit käsittelivät kuistien rakentamista ja talon kattamista. Kortisto nousi nopeasti laajaan suosioon. Sen ohjeet olivat erityisesti suurena apuna maaseudun rakentajille, jotka olivat aiemmin rakentaneet muistinvaraisesti ilman tarkkoja suunnitelmia. Kortistosta löytyi myös runko rakennusselitykselle. Se kehitti hyvää rakennustapaa ja nosti rakentamisen tasoa maaseudulla. (Michelsen 1992, 130–132.)

Alku aikoina RT-kortiston sisältöä ohjasivat sota-ajan vaatimukset. Suurin osa korteista käsitteli puolitoistakerroksisen puutalon rakentamisohjeita. Niin sanotut rintamamiestalot olivatkin standardoimislaitoksen suurin standardoimiskohde 1950-luvulle saakka. Ensimmäinen suuri koetus RT-korttien toimivuudelle oli Karjalan jälleenrakentaminen, mutta rakentaminen Karjalassa jäi pahasti kesken. Tämän jälkeen kortistoa päästiin hyödyntämään Lapin jälleenrakentamisessa. (Michelsen 1992, 136–137.)

Laajan kortiston laatiminen osoittautui vaativammaksi projektiksi kuin aluksi ymmärrettiin. Standardisointi vaati useiden eri tahojen vuorovaikutusta sillä rakentamisesta oli 1900-luvulla muodostunut moniulotteinen teollisuuden ala. Vaikeuksista huolimatta kortisto juurtui rakentamiseen 40-luvulla. Tähän vaikuttivat myös sota-ajan säännöstely organisaatiot, sillä rakennusluvan ja materiaalin saamiseksi usein edellytettiin korttien mukaista rakentamista. (Michelsen 1992, 134–135.)

2.4 Jälleenrakentaminen rauhan aikana

Kun Jatkosota saatiin päästökseen syksyllä vuonna 1944 ja Lapin sota kevättalvela vuonna 1945, alkoi jälleenrakentamisen viimeinen vaihe, jota kesti 50-luvun alkuun saakka. Lähtökohdat olivat vaikeat. Lappi oli poltettu maan tasalle ja muu Suomi oli kärsinyt ilmapommituksista. Sodissa oli kuollut 86000 ihmistä ja 60000 oli pysyvästi invalidisoitunut. 10-prosenttia kansasta oli kodittomina ja sotakorvauksia oli maksettavana 300 miljoonaa dollaria. Rakentaminen oli valtaisa urakka. Korjattavaa oli paljon ja useiden vuosien tekemättömät työt odottivat. Sotakorva-

usten suorittamista varten rakennettiin tehtaita ja voimalaitoksia. Urakkaa vaikeutti pula työvoimasta, materiaalista ja pääomasta. (Helamaa 1983, 86, 94, 115–116.)

Suurimmaksi ongelmaksi muodostui kuitenkin materiaali pula. Rakennustarvikkeiden säännöstely aloitettiin sementistä. Tämä ratkaistiin lisäämällä betoniin kiviä. Seuraavaksi säännösteltäväksi joutui bitumi, kattuhuopa, maaliaineet ja tiilet. Lopulta lähes kaikkia tarvikkeita säännösteltiin. Suuria vaikeuksia tuotti naulojen puute, minkä vuoksi moni talo rakennettiin hirrestä. Nauloja oli saatavilla niin vähän, että niitä tuotiin Lapista palaneista rakennuksista. Sodan aikana oli ko-keeksi rakennettu parakki kokonaan ilman nauloja. Tiilipulaa helpotettiin neuvomalla rakentajia polttamaan itse savitiiliä. (Helamaa 1983, 118.)

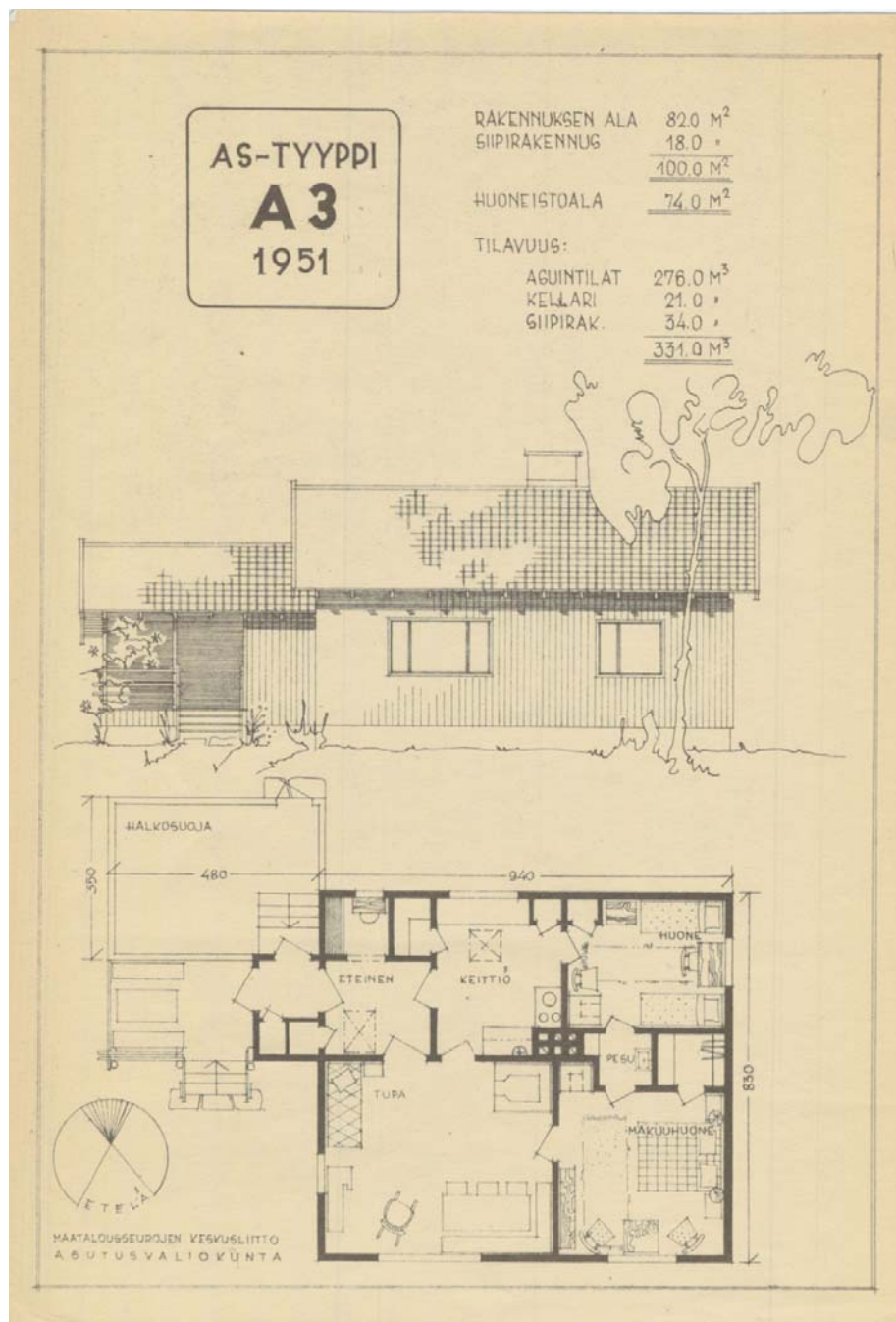
Vuonna 1945 säädettiin maanhankintalaki, joka oli sisällöltään samansuuntainen kuin aiemmin säädetty pika-asutuslaki. Tilanne oli muuttunut aiemmasta siten, että siirtoväen lisäksi oli asutettava myös rintamalta palaavat sotilaat, joille oli luvattu tonttimaata Karjalasta. Maanhankintalaille tuettiin myös pientilojen laajenemista sekä uusien tilojen syntyä. (Kummala 2005, 32; Valtion ympäristöhallinto 2011.)

2.4.1 Arava

Asuntotuotannon painopiste siirtyi maaseudulta kaupunkeihin materiaali pulan viimein helpottaessa vuonna 1949. Ilman pysyvää asuntoa oli yhä 30000 ihmistä. Asuntotuotannon tehostamiseksi perustettiin Arava sekä säädettiin niin sanotut arava-lait. Aravajärjestelmän toiminnan kulmakiviä olivat valtion myöntämä halpakorkoinen laina ja verohelpotukset. (Kummala 2005, 26; Helamaa 1983, 102.)

Aravalla oli suuri merkitys kerrostalotuotannon elpymisessä. Aluksi Arava vaikutti enemmän pientalotuotantoon, koska valtio katsoi kerrostalojen statusarvon olevan niin korkea, ettei niiden rakentamista ollut syytä avustaa. Tämä johti kerrostaloasuntojen tason laskemiseen ja keskipinta-alaksi määrättiin 50 neliömetriä. Yrjö Lindgrenin suunnittelema ”Käärmetalo” oli ensimmäisiä aravalainoitetuista kerrostaloista. (Kummala 2005, 26; Helamaa 1983, 102.)

Materiaalipulan lieveneminen ja aravalainojen ehdot mahdollistivat pientalojen pinta-alojen hienoisen kasvun. Tämä johti omakotirakentamisen laadun heikkenemiseen 50-luvulle tultaessa. Koska rakentajille ei ollut tarjolla uuden mitoituksen mukaisia valmiita piirustuksia eikä arkkitehtejä käytetty suunnittelussa, alkoi rakentamisessa tapahtua virheitä. Rakentamisen laadun takaamiseksi vuonna 1950 Standardoimislaitos suunnitteli tyyppitalopiirustukset, jotka olivat niin sanotusti aravamitoitettut (kuvio 6). (Kummala 2005, 26–27.)

KUVIO 6. Aravan AS-tyyppitalon esittelylehti vuodelta 1951. (Digitaaliarkisto).

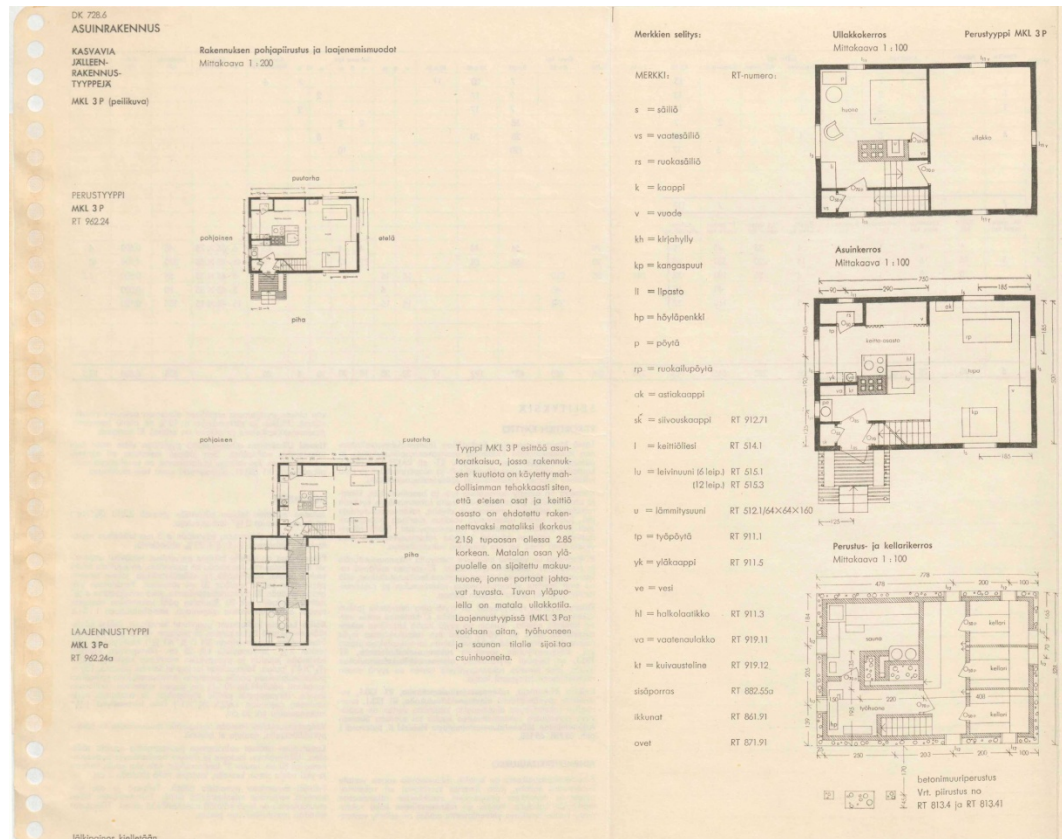
3 ASUMINEN JA ASUINALUEET JÄLLEENRAKENNUSKAUDELLA

3.1 Jälleenrakennuskauden perintö ja sen arvo

Suomi onnistui ratkaisemaan sodan jälkeiset asuttamisongelmat hyvin jopa kansainvälisesti verrattuna. Rakentamisen tulos oli laadukasta materiaaalipulasta huolimatta ja funktionalistisen ajattelun myötä tarkoituksen mukaista ja kokoista. Uudenlainen rakentaminen johti perinteisen kulttuurimaiseman muutokseen. (Soikkeli 2008, 12.)

Ei ole sattumaa, että tyypillisimmäksi jälleenrakennuskauden asuntoratkaisuksi muodostui noppamainen puolitoistakerroksinen puinen pientalo. Pohjamuoto oli neliömäinen, koska materiaaalipulan vuoksi oli mahdollista rakentaa ainoastaan yksi savupiippu, ja lämmön jakamisen vuoksi piippu sijoitettiin keskelle taloja (kuvio 7). Jyrkän harjakaton ansiosta ullakolle saatiin käyttökelpoista asuintilaa, joka oli taloudellisesti ja tilankäytöllisesti järkevää. Tyypillisesti alakertaan oli sijoitettu keittiö, olohuone ja makuuhuone. Ylempään kerrokseen pystyi tarvittaessa rakentamaan lisää makuuhuoneita, jonne saatettiin ottaa vuokralaisia. (Kummala 2005, 33; Saarikangas 1993, 215.)

Tyypitalojen rantautuminen suomalaiseen maisemaan ei niittänyt pelkkää kiitosta, vaan jopa arkkitehtien keskuudessa tyyliä kritisoitiin. 1940-luvulla pelättiin jälleenrakennuskauden alueista muodostuvan slummeja niin henkisesti kuin fyysisestikin. 1960–70-luvuilla jälleenrakennuskauden pientalot tuomittiin arkkitehtuurin suurimpana taantumana. Katsottiin etteivät ne täytä funktionalismin kauneusihanteita. 1980–90-luvun vaihteessa näkemykset alkoivat muuttua ja jälleenrakennuskauden talojen arvostus nousi. Ne alettiin mieltää osaksi maisemaa ja jopa suomalaisen asumisen perikuvaksi. Tyypitaloalueiden ilme oli muuttunut alkuvuosien karusta ja yksitoikkoisesta vehreäksi ja vaihtelevaksi. (Soikkeli 2008, 13–14.)

KUVIO 7. MKL3-tyypin pohjapiirustus laajennussuunnitelmin (Digitaaliarkisto).

Valitettavasti alueiden lisäksi ovat muuttuneet myös rakennukset. Jälleenrakennuskauden taloja on korjattu ja muutettu turhan välinpitämättömästi. Niiden arvoa ei ole täysin sisäistetty, vaan niitä on pidetty jokseenkin arkipäiväisinä yksinkertaisen muotokielensä vuoksi. Ulkoasun muutoksilla on pyritty arvokkaampaan ilmeeseen ymmärtämättä sen heikentävää vaikutusta yhtenäiselle ympäristölle ja alueen identiteetille. (Soikkeli 2008, 14.)

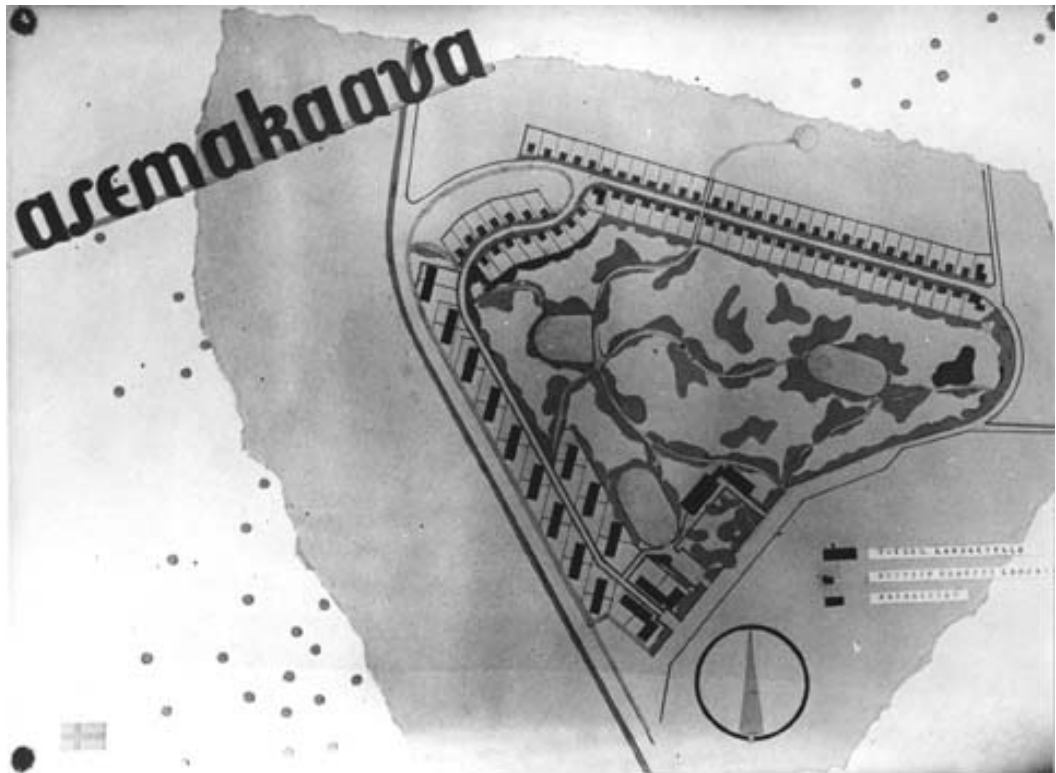
3.2 Jälleenrakennuskauden pientaloalueet

Maaseudulla talot rakennettiin yksittäin omien maa-alueidensa yhteyteen, eikä yhtenäisiä asuinalueita päässyt syntyään samalla lailla kuin taajamissa. Taajamissa asuinalueet jouduttiin suunnittelemaan nopealla aikataululla, joten niistä muodostui hyvin yksinkertaisia ja toistensa kaltaisia. Talot sijoiteltiin riveissä tielinjan suuntaisesti, joko pääty tai pitkäsiivu tielle päin. Lahjataloalueilla talot rakennettiin aivan tien linjaan kiinni, mutta tyypillisillä jälleenrakennuskauden

asuinalueilla tien ja talon väliin jäi noin viisi metriä. Tyypillisesti tontit rajattiin aidalla sekä naapurista että tiestä. Koska tontit olivat usein melko suuri, pihalla kasvatettiin paljon hyötykasveja kuten vihanneksia ja marjapensaita. (Saarikangas 1993, 331–333)

3.2.1 Lahden Vesterås

Lahden kaupunki pystytti vuosien 1941–1942 aikana 69 kappaletta lahjatalotyyppiä 1 Asikkalan maantien (nykyinen Mukkulankatu) varteen. Asemakaavan (kuvio 8) laati silloinen kaupungin arkkitehti Kaarlo Könönen. Kaavan ideana oli ”luoda rytmikäs ja yhtenäinen asemakaava”, johon saatiin vaihtelua sijoittelemalla rakennuksia eri tavoin eri katuosuuksilla. Kaavassa näkyvä lamellitalorivi toteutettiin vasta myöhemmin 40-luvun aikana. (Kummala 2005, 36.)

KUVIO 8. Lahden Västeråsien asemapiirustus. (Suomenrakennustaiteen museo)

Taloihin suunniteltujen kokokellarien ansiosta ei kaavassa ollut tarvetta merkitä erillisiä talousrakennuksia, joten pienet noin 665 m²:n tontit olivat kooltaan riittäviä. Aluksi aluetta pidettiin yksitoikkoisena, mutta katuja ja rakennuksia erottavat

vihervyöhykkeet ja tontteja toisistaan rajaavat pensasaidat ovat tehneet ajan myötä Vesteråsista vihreän ja viihtyisän asuinalueen (kuva 1-3). (Kummala 2005, 36–37.)

Vuosien varrella alueen yhtenäinen ilme on kärsinyt alkuperäiseen arkkitehtuuriin soveltumattomien muutosten takia. Asiaan kiinnitettiin huomiota, ja 1980-luvun loppupuolella alueelle laadittiin rakennustapaohjeet sekä uusi asemakaava joka sisälsi suojelumerkinnän. Rakentamista ohjaamalla pyritään alueelle palauttamaan alkuperäinen ilme. (Kummala 2005, 37.)

KUVA 1-2 Näkymiä Vesteråsista vuonna 2011.

KUVA 3. Ilmakuva Vesteråsin alueesta vuodelta 2008. (Maanmittauslaitos)

3.2.2 Jyväskylän Kypärämäki

Kypärämäki on yksi parhaiten säilyneistä jälleenrakennuskauden alueista Jyväskylässä. Se on listattu maakunnallisesti arvokkaaksi alueeksi. Sekä kokonaisuus että yksittäiset rakennukset ovat säilyttäneet rakentamisajalleen tyypillisen ilmeen.

Alueella on sekä rapattuja että laudoitettuja julkisivuja. Vaihtelevasta materiaalista ja väryksestä huolimatta alue on säilynyt yhtenäisenä (kuva 3). Rakennusten samankaltainen muoto ja sijoittelu tontille ovat säilyttäneet katutilan yhtenäisenä. (Jyväskylän kaupunki 2010, Kypärämäen kohdekortti.)

Kypärämäkeä ryhdyttiin kaavoittamaan asumisen tarpeisiin vuonna 1940. Uusien asuinalueiden tarve oli kasvanut lisääntyneen teollisuuden ja siirtoväen myötä. Ensimmäiset 41 taloa rakennettiin kaupungin toimesta. Suurimmat talot saatiin myytyä heti, mutta pienemmät annettiin vuokralle. Kaupungin oman rakentamisen lisäksi alueelle saatiin 22 kappaletta Ruotsin lahjataloja. Lähes kaikki talot olivat maaseudulle tarkoitettua suurempaa tyyppiä. (Wuolio & Wuolio 1997, 376.)

Vaikka asunnoista oli huutava pula, oli alueella yhä tontteja myymättä 40-luvun puolivälissä. Asukkaiden houkuttelemiseksi teiden kuntoa parannettiin ja tonttien vuokria tarkastettiin. Kaavamuutosten myötä vuonna 1949 Kypärämäkeen valmistui kahdeksan perheen asuttavia puisia kerrostaloja. Alue rakentui pääasiassa 40–50-lukujen aikana, vaikka 80-luvulla oli yhä muutamia rakentamattomia tontteja (Wuolio & Wuolio 1997, 377.)

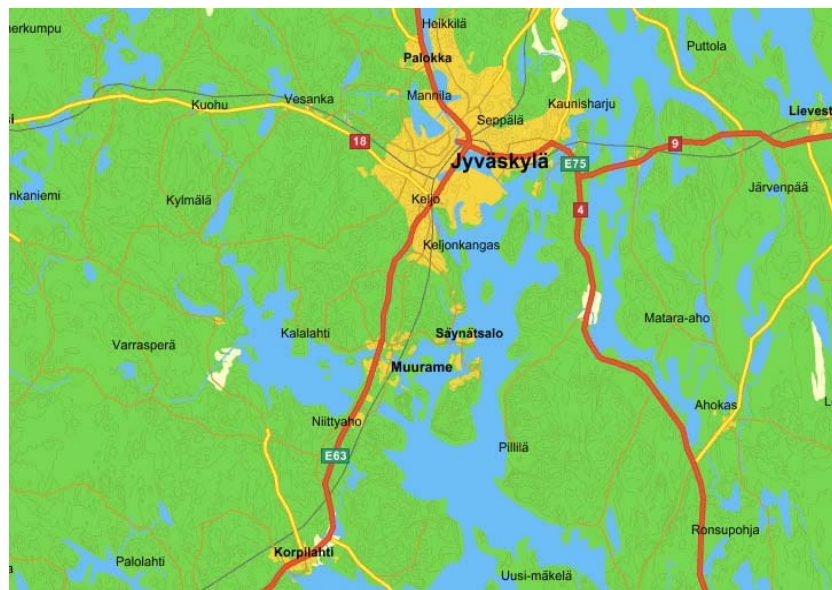
KUVA 4. Ilmakuva Kypärämäen vanhimmasta osasta vuodelta 2009. (Jyväskylän kaupunki)

Alueelle laadittiin vuonna 1993 suojelukaava, jossa on suojelunäkökohdat otettu hyvin esiin. Suojelukaava ei tosin kata Kypärämäen aluetta kokonaan. Pohjoisosissa voimassa olevat kaavat ovat 50- ja 70-luvuilta. Kaavat tulisi uudistaa mahdollisimman pian, jotta alue säilyisi ajalleen ominaisena. (Jyväskylän kaupunki 2010, Kypärämäen kohdekortti.)

4 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

4.1 Sijainti

Korpilahti sijaitsee noin 30 kilometrin päässä Jyväskylän keskustasta Valtatie 9 varrella (kuvio 9). Ikolanmäki on noin kilometrin päässä Korpilahden keskustan itäpuolella (kuvio 10).

KUVIO 9. Korpilahden sijainti suhteessa Jyväskylään. (Eniro).

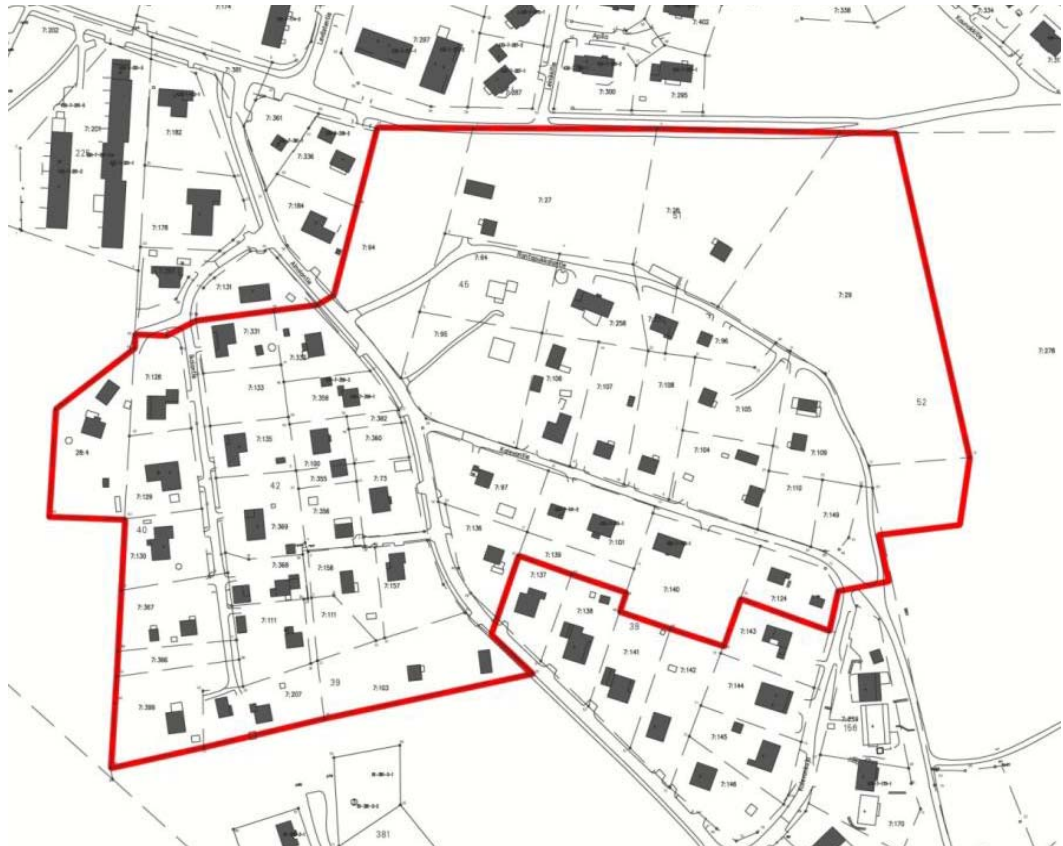

KUVIO 10. Korpilahden kartta (Jyväskylän kaupunki).

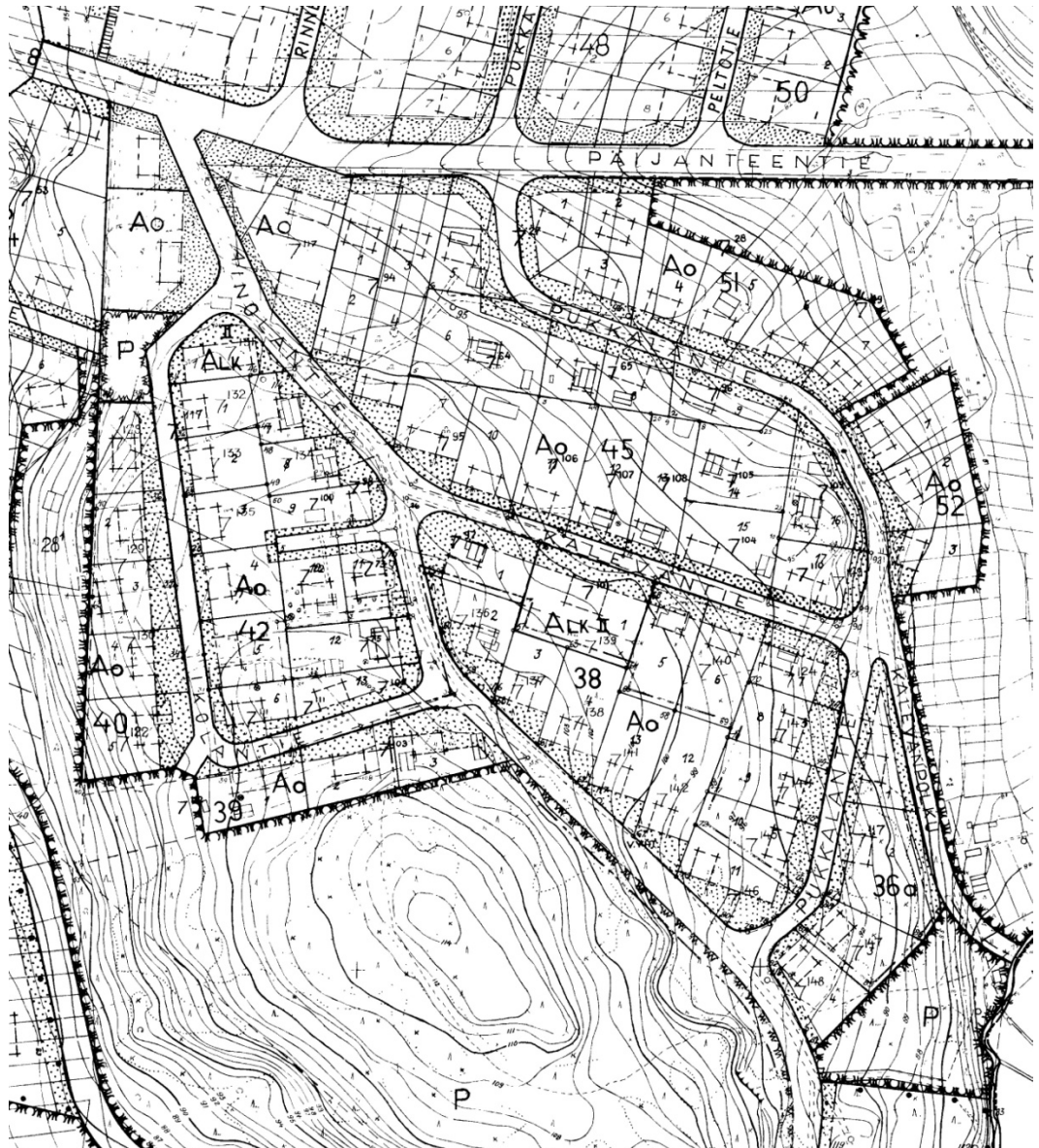
4.2 Kaavatilanne ja suunnittelutarve

Ikolanmäellä on voimassa Korpilahden ensimmäinen asemakaava, Korpilahden ”rakennussuunnitelmamittauskartta” (kuvio 12). Se on hyväksytty vuonna 1965. Kaava sisältää ohjeelliset tontinrajat ja rakennuksien paikat, mutta kerroslukuja ja rakennusoikeuksia ei ole osoitettu. Kaava on toteutunut alueella vain osittain. Alueella on kaavan mukaisia tontteja vapaana vielä 19 kappaletta. Myös osa kaavateistä on toteutumatta ja osa nykyisistä tieyhteyksistä ei ole kaavan mukaisia. Kaavan mukaiset tonttiliittymät eivät vastaa nykyisiä liikenneturvallisuuskäytäntöjä ja -määräyksiä.

Suunnittelualue on asetettu rakennuskieltoon 14.1.2010 asemakaavan muuttamiseksi. Rakennuskielto koskee kortteleita 39, 40, 51, 52 ja korttelia 42 lukuun ottamatta ALK-tonttia, sekä korttelin 45 tontteja 1–17, korttelin 38 tontteja 1–2, 5–7 ja ALK-tonttia (kuvio 11). Alueelle on mahdollista sallia poikkeuslupia, mikäli rakentamisessa noudatetaan jälleenrakennuskauden tyyliä.

KUVIO 11. Rakaisuuskartta ja rakennuskieltoalue.

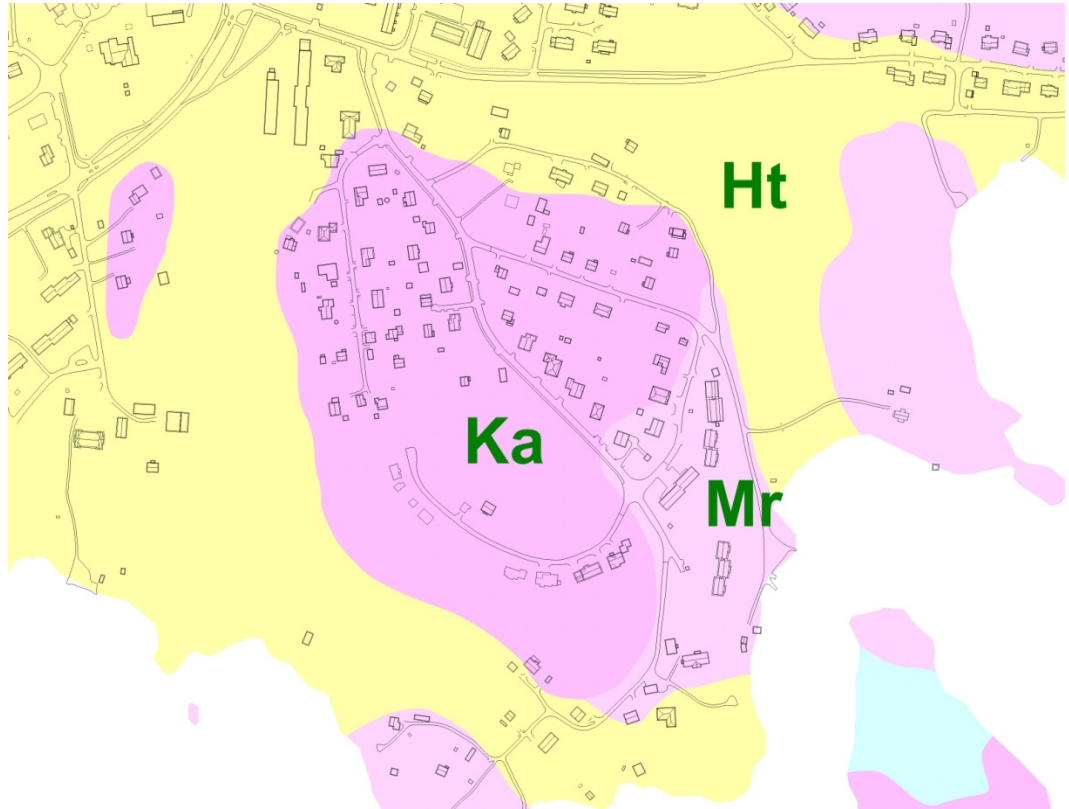
KUVIO 12. Rakennussuunnitelmamittauskartta vuodelta 1965 (Jyväskylän kaupunki).

4.3 Luonnonympäristö ja maisema

Ikolanmäki on pääosin rakennettua ympäristöä. Luonnon ympäristöä löytyy alueen reunoilta. Alueen länsipuolella oleva peltoaukea antaa alueelle maaseutumaisen ilmeen keskusta-alueen läheisyydestä huolimatta. Rantapukkalantien varrella oleva runsas puusto rajaa aluetta vilkkaasti liikennöidystä Päijänteentiestä. Rantapukkalantien varressa on koivikko, joka siivilöi näkymiä järvelle.

4.3.1 Topografia sekä maa- ja kallioperä

Ikolanmäen asuinalue on pääosin loivaa pohjoispuolista rinnealuetta. Mäkialueen maaperä on kalliota lukuun ottamatta järvenpuoleista rinnettä, joka on moreenia. Mäkialuetta ympäröi hietamaa (kuvio 13).

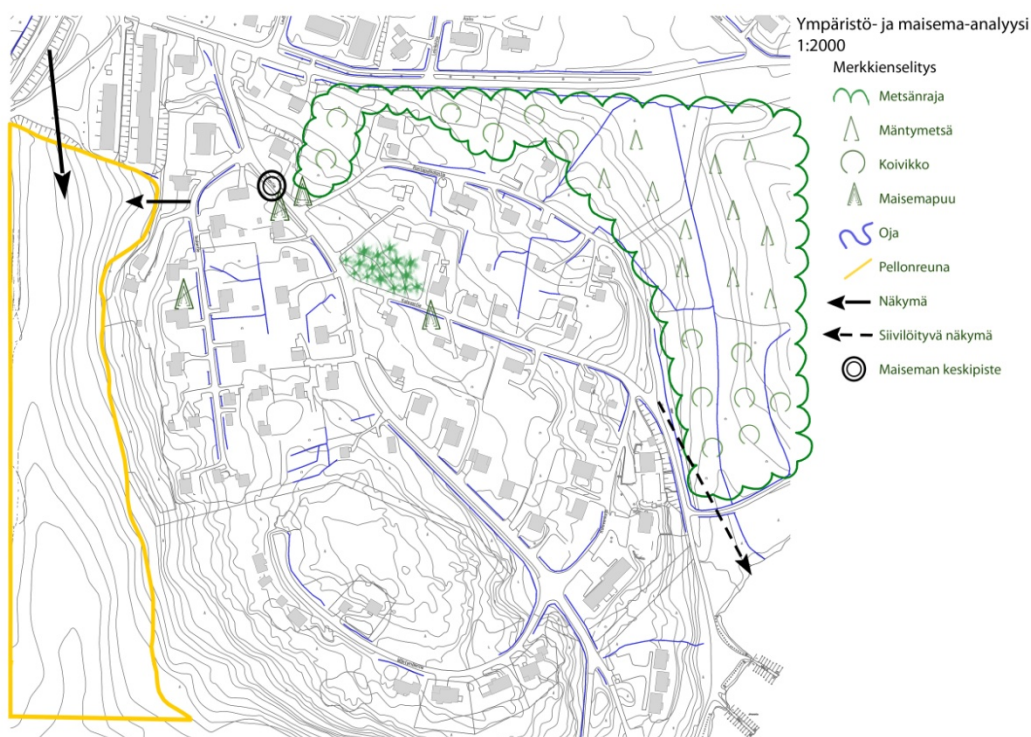
KUVIO 13. Maaperäkartta, jossa ka merkitsee kalliota, mr moreeni ja ht hietaa (Jyväskylän kaupunki).

4.3.2 Vesistö ja vesiolosuhteet

Ikolanmäen alue rajoittuu kaakosta Suomen toiseksi suurimpaan vesistöön, Päijänteeseen. Suunnittelualan itäreunalla kulkee oja, joka kerää alueen pintavedet ja johtaa ne Päijänteeseen. Kaikki alueen ojat näkyvät kuviossa 14 sekä liitteessä 1.

4.3.3 Kasvillisuus

Alueen kasvillisuus on rehevää niin rakennetuilla kuin rakentamattomillakin tonteilla. Rakentamattomilla tonteilla kasvaa runsas puusto, kuten Rantapukkalantien varressa oleva kaunis koivikko sekä Kalevantiellä kasvava tiheä kuusikko. Alueella on myös useita mäntyjä, jotka ovat hyvien valo-olosuhteiden ansiosta kasvaneet jykeviksi.

KUVIO 14. Analyysikartta maisemasta ja luonnonympäristöstä.

4.4 Rakennettu ympäristö

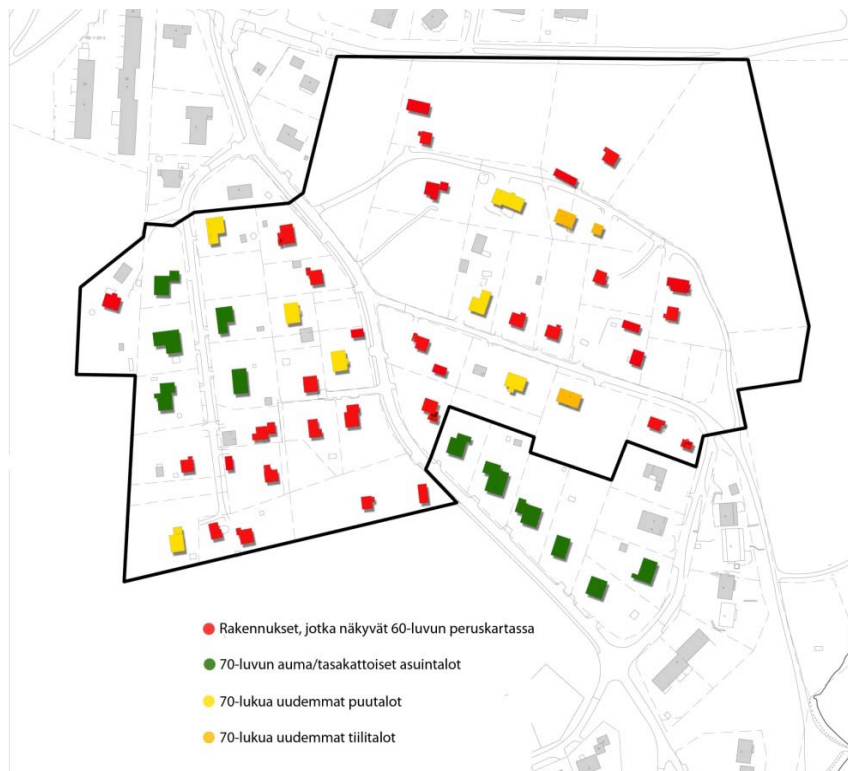
Keski-Suomen museo on vuonna 2008 inventoinut Korpilahden keskustan aluetta. Inventoinnin tuloksena todettiin Ikolanmäen olevan keskusta-alueella laajin ja parhaiten säilynyt esimerkki jälleenrakennuskauden taajamarakentamisesta. Jälleenrakennuskauden jälkeinen rakentaminen uhkaa tehdä alueesta epäyhdenäisen.

4.4.1 Olemassa oleva rakennuskanta

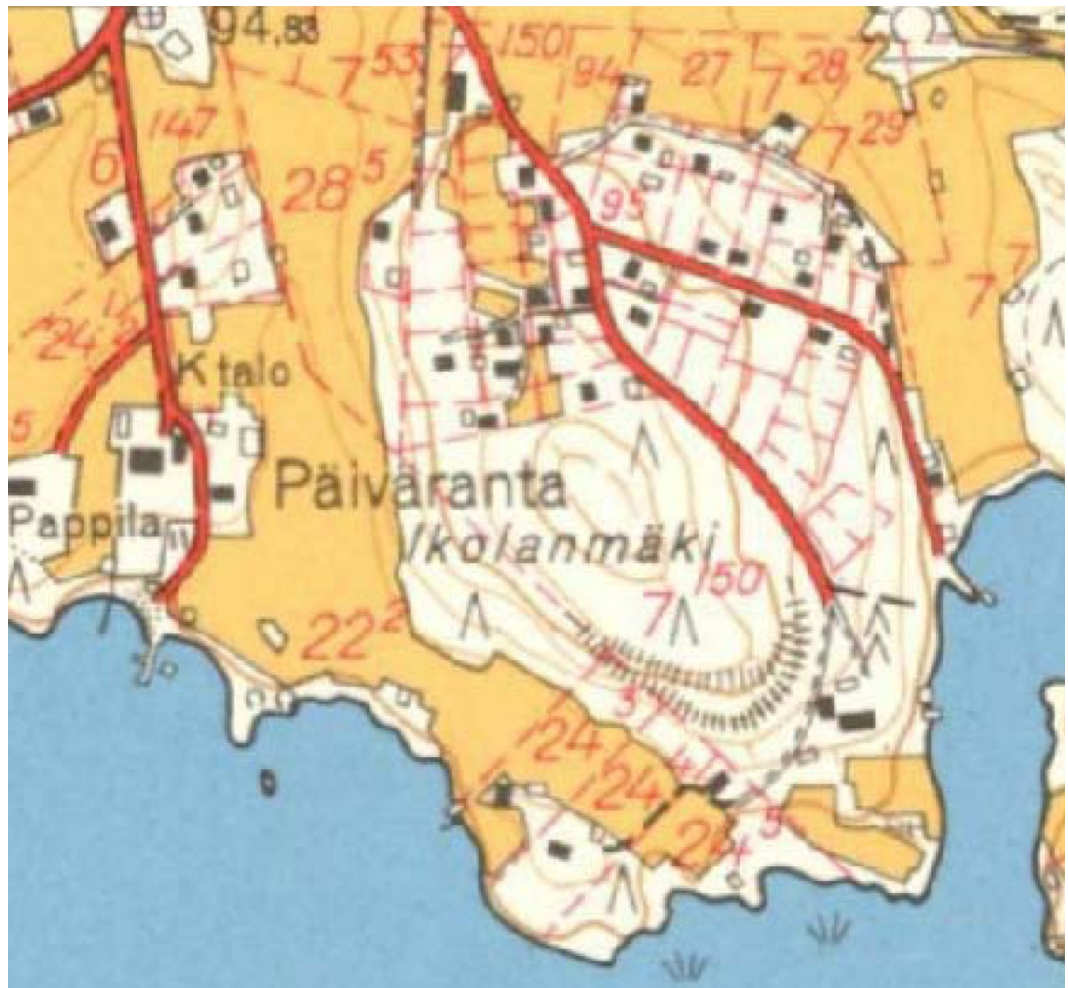
Ikolanmäki on rakentunut hiljalleen 1900-luvun keskivaiheilta lähtien. Alueella on nähtävissä usean eri vuosikymmenen rakennustyyliä. Vanhimmat rakennukset ovat jälleenrakennuskaudelta ja uusimmat vuosituhannen vaihteesta. Varsinaisella suunnittelualueella jälleenrakennuskauden tyyli tulee voimakkaasti esiin, vaikka aluetta on täydennysrakennettu kulloisenkin ajan tyyliä noudattaen.

Alkuperäinen rakennuskanta on kunnoltaan vaihtelevaa. Osaa rakennuksista on kunnostettu ja laajennettu, mutta muutama huonokuntoisimmista on saanut jo purkutuomion. Uudemmasta rakennuskannasta on ohjeistuksen puutteen vuoksi päässyt syntymään vaihtelevaa. Joukossa on niin yksikerroksisia tiilitaloja kuin 1½ kerroksisia puutalojakin.

Kuviossa 15 on kartalla esitetty rakennusten ikäjakauma. Vanhimmat rakennukset on merkitty 60-luvulta peräisin olevan pohjakartan (kuvio 16) ja inventoinnin perusteella. Rakennuskanta vaihtelee alueella eri teiden välillä, joten kaikkien alueen tiet ovat analysoitu vielä erikseen.

KUVIO 15. Analyysikartta suunnittelualueen rakennusten ikäjakaumasta.

KUVIO 16. Pohjakartta 60-luvulta. (Maanmittauslaitos)

4.4.1.1 Ikolantie

Ikolantiellä katutila on säilynyt kapeana ja suoraviivaisena (kuva 5). Tietä reunustavat pensasaidat ja runsas puusto (kuva 6). Koska tie ei ole rakentunut täysin alkuperäisen kaavan mukaiseksi, puuttuu sieltä kääntöpaikka. Tämä on huomioitava uutta kaavaa tehtäessä.

Rakennuskanta on vaihtelevan ikäistä (kuva 7-8). Jälleenrakennuskauden talot ovat sijoittuneet tien loppupäähän, jossa katua rajaavat myös kaksi isoa piharakennusta. Ne ovat rakennettu tien suuntaisesti lähelle katulinjaa. Eri-ikäisestä rakennuskannasta huolimatta talot ovat sijoiteltu tonteille siten, että ne muodostavat melko yhtenäisen kokonaisuuden.

KUVA 5. Viistokuva Ikolantieltä (Copyright Blom). KUVA 6. Katunäkymä Ikolantieltä. KUVAT 7-8. Esimerkkejä Ikolantien varrella olevista rakennuksista.

4.4.1.2 Ainolantie

Ainolantie kuuluu vain osittain suunnittelualueeseen. Se on Ikolanmäen alueen kokoojakuu ja huomattavasti leveämpi kuin muut tiet (kuva 9). Ainolantien varrella on hyvin piirteensä säilyttäneitä jälleenrakennuskauden taloja (kuva 12) sekä uudempia tyyliin sopivia puolitoistakerroksisia asuintaloja. Koska kaava ei ole täysin toteutunut, ovat talot Ikolantien vastaisella sivulla sijoittuneet hieman sekavasti lomittain (kuva 9).

Suunnittelualueen ulkopuolella on ehyt rivistö 70-luvun asuintaloja (kuva 11). Ne ovat sijoitettu tonteille alkuperäistä asemakaavaa poikkeuksellisen hyvin noudattaen.

KUVA 9. Viistokuva Ainolantiestä. (Copyrigh Blom) KUVA 10. Katunäkymä Ainolantieltä. KUVAT 11–12 Esimerkkejä rakennuskannasta Ainolantiellä.

4.4.1.3 Kalevantie

Kalevantie on parhaiten säilyttänyt jälleenrakennuskauden luonteen uudisrakentamisesta huolimatta. Siellä on hyvin selvästi nähtävissä ajalle tyypillistä kaavamaisuutta. Erityisesti tämä tulee esiin Rantapukkalantien puoleisilla tonteilla, jotka ovat pitkänmallisia, ja asuinrakennukset ovat sijoitettu lähelle tien puoleista sivua. Alkuperäiset asuinrakennukset ovat säilyttäneet hyvin noppamaisen muotonsa.

Katu tilaa reunustaa pensasaidat ja runsas puusto. Kasvit ja rakennukset suojaavat pihoja, joihin ei tieltä muodostu juurikaan suorita näkymiä. Paikoittain kasvuston ja rakennusten välistä pilkottaa Rantapukkalantien varrella olevia rakennuksia.

KUVA 13. Viistokuva Kalevantiestä. (Copyright Blom) KUVA 14. Katunäkymä
KUVAT 15–16 esimerkkejä Kalevantien rakennuskannasta

4.4.1.4 Rantapukkalantie

Rantapukkalantie on maaseutumainen kokonaisuus. Tie on päällystämätön ja hyvin kapea ja sen varrella on muutamia isokokoisia talousrakennuksia (kuvat 18–19). Kalevantien puolelle on rakennettu suhteellisen tiiviisti, mutta tien toisella puolella on ainoastaan kaksi rakennettua pihapiiriä (kuva 17). Muuten alue on jätetty metsäiseksi.

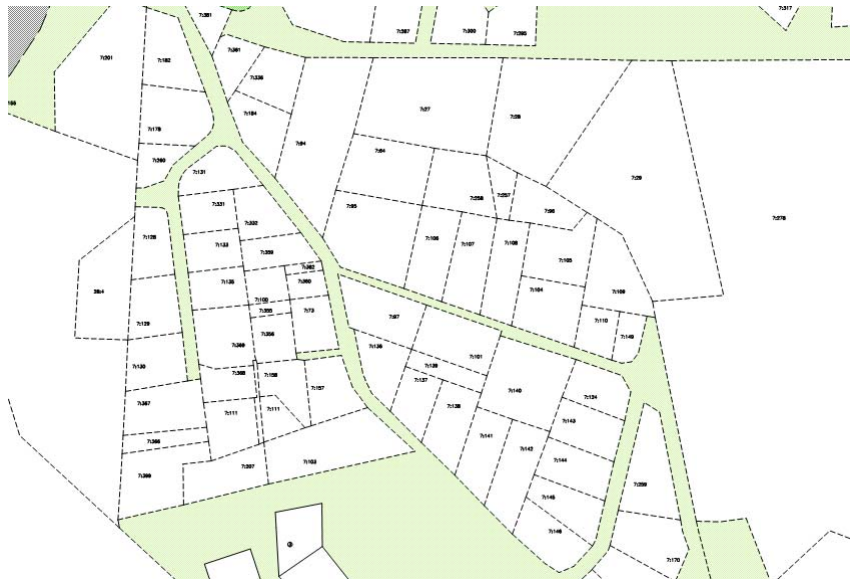
Rantapukkalantiellä on taloja sekä jälleenrakennuskaudelta että 90-luvun lopulta (kuvat 20-21). Alkuperäisestä rakennuskannasta on pidetty vaihtelevasti huolta ja kaksi taloa onkin saanut purkutuomion.

KUVA 17. Viistokuva Rantapukkalantiestä. (Copyright Blom) KUVAT 18–19. Näkymä Ainolantieltä Rantapukkalantielle. KUVA 20–21. Esimerkkejä Rantapukkalantien rakennuskannasta.

4.4.2 Maanomistus

Kaupunki omistaa suunnittelualueelta ainoastaan Ainolantien, Kalevavantien ja osittain Ikolantien katualueet (kuvio 17). Rantapukkalantie on muodostunut kokonaan yksityisten omistamalle maa-alueelle. Kaikki tonttimaat ovat yksityisessä omistuksessa ja useassa tapauksessa samalla omistajalla on hallussaan useampi kuin yksi tontti.

KUVIO 17. Maanomistuskartta alueesta. Kartassa vihreällä merkityt alueet ovat kaupungin ja valkoisella merkityt yksityisessä omistuksessa. (Jyväskylän kaupunki)

4.4.3 Liikenne

Alueen kokoojakatuna toimii Ainolantie, joka välittää liikenteen Päijänteentielle ja edelleen Korpilahden keskustaankin sekä Valtatie 9:lle. Valtatien ansiosta Korpilahdelta on sujuva yhteys niin Jyväskylän kuin Tampereenkin suuntaan. Liikenne alueen sisällä on pääsääntöisesti tonttiliikennettä, mutta uimaranta ja venesatama lisäävät liikennettä erityisesti kesäisin. Liikennettä rantaan ei ole ohjattu sujuvasti Ainolantien kautta, vaan suurin reitti kulkee kapeaa Kalevantietä pitkin.

5 KAAVALUONNOS

5.1 Asemakaavan tavoite ja tarkoitus

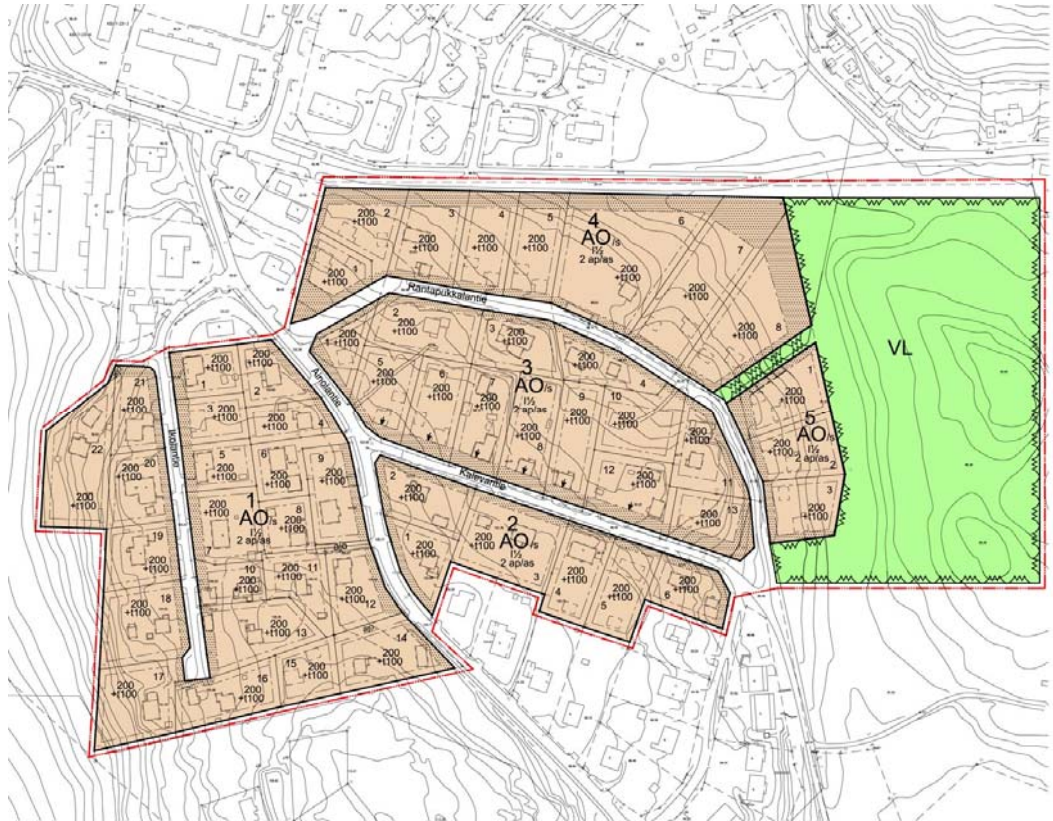
Alueelle ei ole koskaan tehty varsinaista asemakaavaa. Voimassa oleva asemakaava on rakennussuunnitelmamittaus vuodelta 1965, joka ei ole täysin toteutunut. Uudessa kaavassa on tarkoitus tiivistää asumista, koska alueella on rakentamispaineita. Tavoitteena on myös ohjata rakentamista siten, että alueella säilyisi jälleenrakennuskauden tyyli.

Osa olemassa olevista tonteista on suhteellisen suuria, jopa 6000 neliömetriä, joten niitä on jaettu pienemmiksi. Tonttien koot on kuitenkin pyritty pitämään 1000–2000 neliömetrissä. Uusien tonttien muodostuksessa on huomioitu vanha rakennussuunnitelmamittaus sekä toteutuneiden tonttien muoto.

Katualueiden varauksia on myös tarkennettu. Suurimmat poikkeavuudet nykytilanteen ja rakennussuunnitelmamittauksen välillä johtuvat toteutumattomista tieyhteyksistä. Osa teistä on liian kapeita nykysäädösten mukaan. Rantapukkalantien linjausta on kaavaluonnoksessa muutettu ja Ikolantien loppuun on varattu tilaa kääntöpaikalle.

Rakennusten sijoittumista ei ole luonnoksessa ohjattu erityisen tarkasti. Kaavaan on merkitty ohjeellisesti rakennusten sijoituspaikat, jotka tulisi huomioida. Asuinrakennukset tulisi sijoittaa lähelle tielinjaa ja piharakennukset pihan puolelle. Rakennusoikeus on pääasiallisesti merkitty alkavaksi neljän metri päästä tontin rajasta. Suurimman poikkeuksen muodostavat Päijänteen tiehen rajautuvat tontit, joissa rakennusoikeus oikeus alkaa kymmenen metrin päästä pohjoisesta rajasta.

5.2 Kaavakartta ja kaavamääräykset

KUVIO 18. Asemakaavaaluonnos.

Erityismääräykset

Rakentamisessa tulee noudattaa kaavaa varten laadittuja erillisiä rakennustapaohjeita. Ohjeet täydentävät kaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Rakennustenmuoto

Uudisrakennusten ja laajennusten tulee muodoltaan ja materiaaleiltaan muodostaa yhtenäinen kokonaisuus olemassa olevien rakennusten kanssa.

Uusien asuinrakennusten tulee olla puolitoista kerroksisia lukuun ottamatta Iko-lantiehen rajautuvia tontteja. Rakennusten muodon tulee olla suorakulmainen ja noppamainen. Talousrakennusten tulee olla yksikerroksisia.

Julkisivut

Uudisrakennusten tulee olla lautaverhoiltuja ja peittomaalattuja. Väreinä tulee käyttää vaaleita sävyjä. Olemassa olevien rakennusten alkuperäiset julkisivumate-

riaalit tulee säilyttää. Aiemmin muutetut julkisivut tulee korjausten yhteydessä palauttaa.

Katto

Uudisrakennuksiin tulee tehdä harjakatto ja olemassa olevat harjakatot tulee säilyttää. Katon kaltevuus tulee olla 1:1,5–1:2. Katteen väriksi soveltuvat tummat sävyt sekä tiilenpunainen. Materiaalina tulee käyttää sileää peltiä, tiiltä tai huopaa.

AO _{/s}	Erillispientalojen korttelialue, jonka ympäristön ominaispiirteet säilytetään.
VL	Lähivirkistysalue.
	3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
	Ohjeellinen tontin raja.
1	Korttelin numero.
10	Ohjeellisen tontin numero.
lkolantie	Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.
200	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
l ^{1/2}	Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.
	Rakennusala.
	Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen. Talousrakennukseen voidaan sijoittaa asumistatukevia toimintoja kuten saunan ja työtiloja.
	Nuoli osoittaa rakennusalan sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.
	Istutettava alueen osa.
	Ajoyhteys.
2 ap/as	Merkintä osoittaa, kuinka monta autopaikkaa asuntoa kohti on rakennettava. Autokatokset ja -tallit tulee rakentaa asuinrakennuksesta erillisenä rakennuksena.

KUVIO 19. Kaavamerkinnot.

6 RAKENNUSTAPAOHJEET

6.1 Yleistä

Näiden rakennustapaohjeiden tarkoitus on edistää jälleenrakennuskauden tyylin säilymistä Ikolanmäellä. Ohjeistus koskee erityisesti alueella olevia jälleenrakennuskauden rakennusten korjaamista ja laajentamista sekä alueelle rakennettavia uudisrakennuksia. Kokonaisuuden säilyminen eheänä on tärkeää ja edellyttää asukailta perinteiden kunnioittamista.

Jyväskylän kaupungin rakennusjärjestyksessä määrätään seuraava rakennusten sopeutumisesta ympäristöön. Tämä pykälä tulee huomioida sekä korjaus- että uudisrakentamisessa.

Uudisrakennuksen, lisärakennuksen ja korjausrakentamisen on sovellettava ympäröivän alueen yleisesti noudatettuun rakennustapaan ja olemassa olevaan rakennuskantaan. Suunnittelussa on otettava huomioon rakennuksen sijoitus, koko, muoto, ulkomateriaalit, värit, valaistus sekä julkisivujäsentely. Rakennuspaikan rakennusten tulee muodostaa ympäristö- ja kaupunkikuvaltaan sekä maisemaltaan sopusuhtainen kokonaisuus.

Edellä mainittuihin seikkoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi arvioituilla alueilla ja alueilla, joilla rakennuskanta on muodostunut yhtenäiseksi kuten 1940–1950-luvuilla rakennetuilla omakotitaloalueilla sekä muilla rakennuskulttuuriltaan arvokkailla alueilla.

Vanhojen rakennusten korjaustöissä tulee pyrkiä säilyttämään rakennusten alkuperäiset yksityiskohdat ja rakennusosat, kuten ulko-ovet, ikkunat ja porrashuoneiden sisustus. Historiallisesti merkittävien tai rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten muutossuunnitelmista pyydetään museoviranomaisen lausunto.

Rakentamisessa on mahdollisuuksien mukaan säilytettävä rakennuspaikan luonnonmukaisuus sekä säästettävä arvokkaita kasvillisuuden reunavyöhykkeitä. Rakentamisella ei saa tuhota luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä, kuten siirtolohkareita, kauniita yksittäispuita.

(Jyväskylän kaupungin rakennusjärjestys 9§ Rakennuksen sopeutuminen ympäristöön.)

6.2 Rakennustenmuoto ja kerrosluku

Alueelle rakennettavien talojen arkkitehtuurissa tulee näkyä alueelle leimallinen jälleenrakennuskauden tyyli. Rakennusten muodon tulee olla ”noppamainen” ja ilmeeltään yksikertainen ja pelkistetty. Alempana on esimerkkejä alueelle soveltuvista talotyypeistä.

Asuinrakennuksissa pisin yhtenäinen julkisivu saa olla korkeintaan 14 metri ja runkosyvyys 9 metriä. Tätä pidemmät julkisivut tulee porrastaa. Pääsääntöisesti asuinrakennuksista tulee rakentaa puolitoistakerroksisia. Suunnittelualueella vain Ikolanmaalla voidaan sallia rakennettavaksi yksikerroksinen asuintalo. Ikolanmaalla on tyypillistä, että jälleenrakennuskauden taloissa on myös kellarikerros. Kellari mahdollisuutta kannattaa käyttää hyväksi myös uudisrakennuksissa.

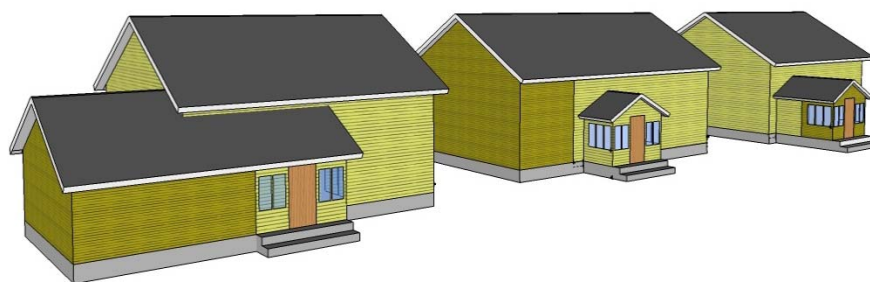

KUVIO 20–23: Alueelle soveltuvia talomalleja. (Oravais talo)

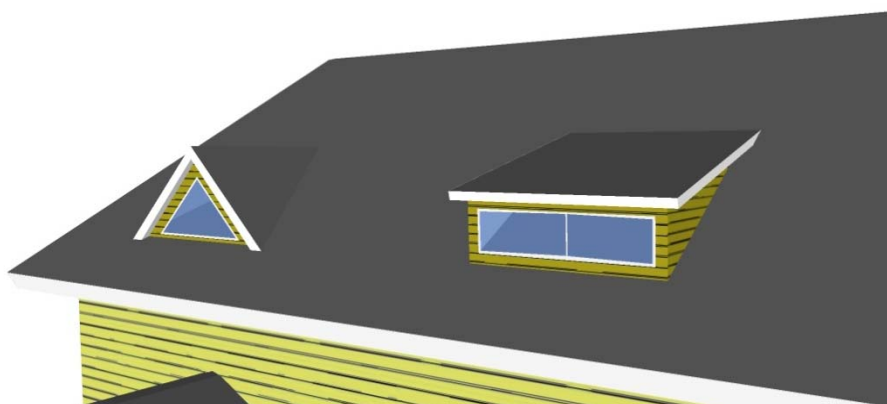
Aikakauden taloihin kuuluu olennaisena osana kuistit. Ikolanmaalla kuistit ovat pääsääntöisesti umpinaisia ja suunnattu pihalle päin. Umpikuistit ovat monikäyttöisiä ja tuovat lisätilaa muuten suhteellisen pieniin taloihin.

6.3 Laajentaminen

Jälleenrakennuskauden taloja korjattaessa tulee pyrkiä säilyttämään rakennuksen alkuperäiset mittasuhteet ja muoto. Asuinrakennuksen laajentamisessa tulee käyttää erityistä harkintaa. Laajennuksen tulee olla aina viimeinen mahdollinen ratkaisu ja toteutettaessa se on suunniteltava huolellisesti. Kuviossa 24 on tyyliin soveltuvia laajennus mahdollisuuksia. Tarvittaessa lisätilaa, on vartenotettava vaihtoehto hyödyntää piharakennuksen tarjoamia mahdollisuuksia. Asuinrakennuksen laajentamiseen päädyttäessä, tulee se suunnitella huolellisesti tyyliin sopivaksi. Kuisteja eritavoin laajentamalla voidaan saada tarvittavia lisäneliöitä rakennuksenmuotoa pilaamatta.

KUVIO 24. Esimerkkejä alueelle soveltuvista laajentamistavoista. Tummennettu alue kuvaa laajennettua osaa.

KUVIO 25. Esimerkkejä alueen rakennuksiin soveltuvista kattolyhdyistä.

Parvekkeiden rakentaminen ei ole suositeltavaa. Kattolyhdyt ovat oikein toteutettuna soveltuva ratkaisu, jos ullakkokerrokseen tarvitaan lisää tilaa tai valoa. Kuvi-
ossa 23 on soveltuvia kattolyhtyratkaisuja.

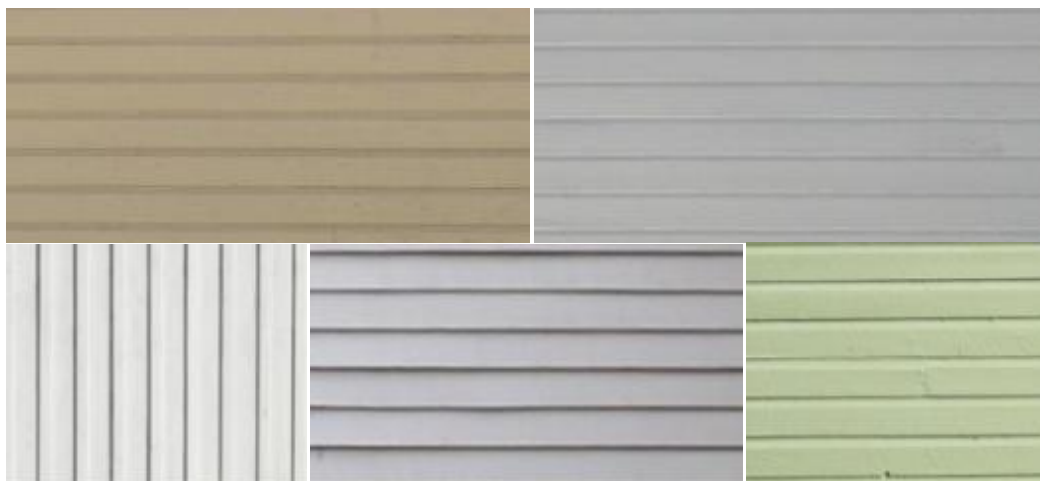
6.4 Sijoittuminen tontille

Ikolanmäellä rakennusten sijainti tontilla vaihtelee ja paikoittain on vaikea hahmottaa jälleenrakennuskaudelle tyypillistä kaavamaisuutta. Suoraviivaisuutta ja kaavamaisuutta tulisi kuitenkin pyrkiä korostamaan. Rakennusten sijoittelua tontille suunniteltaessa onkin syytä tarkastella ympäröivien rakennusten sijoittumista suhteessa katulinjaan ja tontin muotoon ja pyrkiä mahdollisuuksien mukaan samankaltaiseen ratkaisuun.

6.5 Julkisivut ja materiaalit

Alueen ja jälleenrakennuskauden tyylin kuuluu julkisivujen lautaverhoilu. Laudoituksen tulee olla yhtenäinen ja samansuuntainen koko julkisivussa eikä vaakaasuuntaisia koristerimoja tule käyttää. Ikolanmäellä on perinteisesti suosittu vaakaasuuntaista laudoitusta. Laudoitus tavoista sopivia ovat pystyrima-, avopontti ja vinovuorauslaudoitus. Levyvuoraukset eivät sovi tyyliin, ja ne tulee vaihtaa lautaverhoiluun. Erilaisten materiaalien yhdisteleminen ei myöskään ole sopivaa.

Ikolanmäellä vanhimmat talot ovat väriltään vaalean sävyisiä. Tätä tulisi kunnioittaa väri valintoja tehtäessä. Kulmalaudat ja peitelistat voidaan maalata muuta julkisivua vaaleammaksi, maalarinvalkoiseksi tai valita julkisivua tummempi sävy.

KUVAT 22–26. Esimerkkejä alueen rakennuksissa esiintyvistä verhoilutyyleistä ja väreistä.

6.6 Ikkunat ja ovet

Ikkunoissa oikeanlainen puitejako ja koko ovat merkittäviä tekijöitä jälleenrakennuskaudentyyliä tavoiteltaessa. Ikolanmäellä on ikkunoissa hyvin yhtenäinen tyyli. Alueella yleisin ikkunatyyppe on kuvien 26 ja 27 kaltainen puitejaoltaan kaksiosainen ikkuna, mutta myös kuvissa 25 ja 28 puitejaoltaan kolmiosaisia ikkunoita on käytetty runsaasti. Kuvissa olevien Tyylin kannalta on tärkeää, ettei tuuletusikkunoita korvata tuuletusluukuilla. Jälleenrakennuskaudella ikkunat olivat useimmiten melko pieniä ja leveitä.

Korjausrakentamisessa ikkunoiden muoto tulee säilyttää ja asennussyvyys säilyttää. Jälleenrakennuskaudella ikkunat asennettiin lähelle ulkoseinäpinnan tasoa. Ikkunoiden korjaamista tulee suosia ja vaihtamista välttää mahdollisuuksien mukaan. Uusia ikkunoita valittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota väritykseen ja materiaaleihin. Tyyliin kuuluu, että ikkunanpuitteet ovat maalattu valkoiseksi. Minkäänlaisia koristeristikoita ei ikkunoissa tule käyttää.

Ovet tulee olla peittomaalattuja ja tyyliltään yksinkertaisia. Tyypillisimmillään ovat lautapaneloidut ja pelkistetyt. Pienet suorakulmaiset ikkunat sopivat jälleenrakennuskauden oviin.

KUVAT 27–32. Alueella olevia tyypillisiä jälleenrakennuskauden ikkunamalleja.

6.7 Katot ja katemateriaalit

Jälleenrakennuskauden tyyliin tunnuksen omaista on harjakatto. Yleensä katon kaltevuus on 1:1,5–1:2 ja räystääskorkeus 4-5,5 metriä. Yksikerroksisissa rakennuksissa katon kaltevuus on loivempi. Tyyliin on tärkeää, ettei räystäitä koteloida vaan jätetään avoimiksi.

Ikolanmäelle kattomateriaaliksi soveltuu tiili, sileä pelti ja huopa. Profiili- ja aaltopeltikatteet eivät kuulu jälleenrakennuskauden tyyliin. Väriyksessä tulee suosia tummia ja tiilenpunaisia sävyjä.

6.8 Pihat

Jälleenrakennuskauden pihat ovat tyyliltään yksinkertaisia ja vehreitä. Pihoiilla tulisi suosia erityisesti perinteisiä hyötykasveja, kuten marjapensaita ja omenapuita (kuvat 33–34). Myös kasvimaat korostavat ajan tyyliä. Ikolanmäellä pihan rajaamiseen on käytetty pensasaitoja ja aidanteita. Rakennetut aidat eivät alueelle sovi.

Pihan päällysteenä tulisi suosia soraa. Asfaltointi eikä kiveykset sovellu alueen tyyliin. Pieniä alueita ja polkuja voi päällystää liuskekivellä tai betonilaatalla. Laajat terassit eivät kuulu jälleenrakennuskauden tyyliin, mutta pienemmät rakennuksesta irralliset terassit ovat mahdollisia.

Pihan valaistusta suunnitellessa tulee käyttää harkintaa. Suositeltavaa on, että ensisijaisesti käytetään seinään kiinnitettäviä valaisimia. Valaisinten yksinkertaiseen tyyliin on kiinnitettävä huomiota.

KUVAT 33–34. Kaksi esimerkkipihaa Rantapukkalantieltä.

6.9 Piharakennukset

Piharakennukset kuuluvat jälleenrakennuskauden pihoihin, erityisesti tiiviimpien taajamien ulkopuolella. Niihin on mahdollista sijoittaa useita erilaisia toimintoja, kuten työ-, harraste- ja pesutiloja (kuvat 36–38). Piharakennuksen rakentaminen onkin vartenotettava vaihtoehto asuinrakennuksen laajentamiselle.

Ikolanmäellä piharakennukset ovat pitkän mallisia ja verrattain suuria (kuvat 35 ja 37). Monessa tapauksessa ne ovat sijoitettu aivan ajoradan viereen harja tiensuuntaisesti. Tämä on perusteltu ratkaisu tonteilla joilla asuinrakennus on pihan takaosassa. Se antaa pihalle suojaa ja rajaa pihapiiriä.

Piharakennusta suunniteltaessa ja kunnostaessa tulee huomioida, että kaikilla pihapiirissä olevilla rakennuksilla on yhtenäinen tyyli.

KUVAT 35–38. Esimerkkejä alueella olevista piharakennuksista.

7 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä rakennustapaohjeet ja kaavaluonnos jälleenrakennuskauden pientaloalueelle. Teoriaosuudessa esiteltiin lyhyesti yleinen tilanne jälleenrakennuskaudella ja sen vaikutus rakentamiseen sekä tyyppitalotuotannon ja standardisoinnin kehitys 40-luvulla. Teoriaosuuden tavoitteena oli antaa käsitys syistä jonka vuoksi jälleenrakennuskauden pientalot ja asuinalueet näyttävät siltä miltä näyttävät.

Jälleenrakennuskaudelta peräisin olevia pientaloja on Suomessa valtavia määriä ja vanhimmat talot on rakennettu jo 60 vuotta sitten. Taloja on vuosien saatossa korjailtu ja laajennettu, mutta liian usein on jätetty huomioimatta rakennuksen alkuperäinen tyyli. Sotien aiheuttaman materiaaalipulan vuoksi talojen ilme on hyvin yksinkertainen ja arkipäiväinen eikä niille aina osata antaa niiden ansaitsemaa arvoa. Tyyliin sopimattomilla korjauksilla ei ole vaikutusta pelkästään kyseessä olevaan taloon vaan pahimmillaan korjaukset voivat rikkoa alueella olevan kokonaisuuden.

Jälleenrakennuskaudenalueiden täydennysrakentamista vaivaavat samankaltaiset ongelmat. Uusia taloja rakennettaessa ei haluta tai osata huomioida alueen arvoa. Yhtenäisyys ja kaavamaisuus ovat tärkeimpiä piirteitä jälleenrakennuskauden alueilla. Alueiden arvo on noussut viime vuosikymmenien aikana voimakkaasti niin asukkaiden kuin arkkitehtienkin keskuudessa. Rakentamisenohjaamisella pystytään parhaiten vaikuttamaan alueiden säilymiseen. Useille jälleenrakennuskauden pientaloalueelle onkin tehty jo suojeleva asemakaava.

Toivottavasti tässä esiteltyt rakennustapaohjeet sekä kaavaluonnos ohjaavat rakentamista ja korjaamista siten, että alue säilyttää alkuperäisen luonteensa. Toivottavasti myös alueen asukkaat ymmärtävät alueen arvon ja kunnioittavat sitä.

LÄHTEET

Portti 2010. Maa- ja metsätalousministeriön asutusasiainosasto. Arkistolaitos [viitattu 6.4.2011]. Saatavissa: http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Maa-_ja_mets%C3%A4talousministeri%C3%B6n_asutusasiainosasto#Pika-asutuslaki.2C_maahankintalaki_ja_siirtov.C3.A4en_asuttaminen

Helamaa, E. 1983. 40-luku korsujen ja jälleenrakentamisen vuosikymmen. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo.

Jyväskylän kaupunki 2009. Jyväskylän kaupungin rakennusjärjestys [viitattu 17.02.2011]. Saatavissa: http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/43361_Rakennusjarjestys2009_.pdf

Jyväskylän kaupunki 2010. Säilyke- Säilytettävien pientaloalueiden selvitysraportti

Korvenmaa, P. 1992. Sota tuhoaa, sota järjestää. Arkkitehdit ja kriisi. Teoksessa Korvenmaa, P. (toim.) Arkkitehdin työ Suomen arkkitehtiliitto 1892–1992. Helsinki: Rakennustieto Oy, 112–127.

Kummala, P. 2005. Lamasalvoksesta elementtitekniikkaan.: suomalainen pientalosuunnittelu jälleenrakennuskaudella. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo.

Michelsen, K-E. 1992. Arkkitehdit, rakentaminen ja standardit. RT-kortiston synty ja kehitys. Teoksessa Korvenmaa, P. (toim.) Arkkitehdin työ Suomen arkkitehtiliitto 1892-1992. Helsinki: Rakennustieto Oy, 128–137.

Pohjois-Pohjanmaan ELY 2010. Maanhankintalaki asutustoiminnan ohjaajana. Valtion ympäristöhallinto [viitattu 4.4.2011]. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=25548&lan=fi>

Saarikangas, K. 1993. Työppitalo, jälleenrakennus ja standardi. Teoksessa Seppä,

T., Hietaniemi, T., Mikkeli, H. ja Sihvola, J. (toim.) Historian alku- historian filosofia aatehistoria maailmanhistoria. Helsinki: Tutkijaliitto, 215-229.

Saarikangas, K. 1993. Model Houses for Model Families: Gender, Ideology and modern Dwelling: The Type-Planned Houses of the 1940s in Finland. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Soikkeli, A. 2008. Rintamamiestalot – osa kauneinta rakennusperinnettä. Teoksessa Soikkeli, A. (toim.) Toiveikkouden aika. Sodanjälkeistä rakentamista. Turku: Rakennusperinteen ystävät ry, 6-14.

Tervonen, P. Teoksessa Lonkila, H., Rytkölä, H., Suominen E., & Tervonen, P. (toim.) Jälleenrakennuskauden talot – rakentamista ja hoitoa. Kajaani: Kainuun museo, 2-12

Waltari, M. (toim.) 1942. Rakennustaide ja standardi. Jälleenrakentamisen ydinkysymyksiä. Helsinki: Suomen arkkitehtiliitto.

Wuolio, E-L & Wuolio, K. 1997. Kypärämäki – Suurten ikäluokkien lapsuudenmaisema. Teoksessa Nummela, I. (toim.) Jyväskylän kirja. Katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle.

KUVA- JA KUVIOLUETTLO

Jos muuta mainintaa ei ole, on kuva/kuvio tekijän itse ottama tai tekemä.

KUVIO 1. Ruotsinlahjatalotyypit. Lähde: Tervonen, P.

KUVIO 2-7. Otteita tyyppitalopiirustuksista ja vanhoista RT-korteista. Lähde: Digitaaliarkisto, Arkistolaitos.

KUVIO 8. Lahden Vesteråsin asemapiirustus. Lähde: Suomenrakennustaiteen museo

KUVA 3. Ilmakuva Västeråsin alueesta. Lähde: Maanmittauslaitos

KUVA 3. Ilmakuva Kypärämäestä. Lähde: Jyväskylän kaupunki

KUVIO 9. Korpilahden sijainti. Lähde: Eniron karttapalvelu.

KUVIO 10. Korpilahden kartta. Lähde: Jyväskylän kaupunki, tonttituotanto.
Käyttö ilman lupaa kielletty.

KUVIO 12. Rakennussuunnitelmamittauskartta. Lähde: Jyväskylän kaupunki.

KUVIO 13. Maaperäkartta. Lähde: Jyväskylän kaupunki

KUVIO 16. Vanha pohjakartta. Lähde: Jyväskylän kaupunki

KUVAT 3, 7, 11 ja 15. Viistoilmakuvat alueesta. Copyright Blom. Kopiointi kielletty.

KUVIO 17. Maanomistuskartta. Lähde: Jyväskylän kaupunki

KUVIOT 20–23. Talomalleja. Lähde: Oravais talo.

LIITTEET

LIITE 1. Maisema- ja ympäristöanalyysi.

LIITE 2. Rakennusanalyysi.

LIITE 3. Kaavakartta.

Ympäristö- ja maisema-analyysi

1:2000

Merkkienselitys

- Metsänraja
- Mäntymetsä
- Koivikko
- Maisemapuu
- Oja
- Pellonreuna
- Näkymä
- Siivilöityvä näkymä
- Maiseman keskipiste

Rakennusanalyysi 1:2000

- 60-luvun peruskarttaan merkityt rakennukset
- 70-luvun auma/tasakattoiset asuintalot
- 70-lukua uudemmat puutalot
- 70-lukua uudemmat tiilitalot

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

AO/s Erillispientalojen korttelialue, jonka ympäristön ominaispiirteet säilytetään.

VL Lähivirkistysalue.

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.

Ohjeellinen tontin raja.

1 Korttelin numero.

10 Ohjeellisen tontin numero.

Ikolantie Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.

200 Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

1½ Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

Rakennusala.

t Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen. Talousrakennukseen voidaan sijoittaa asumistatukevia toimintoja kuten saunan ja työtiloja.

Nuoli osoittaa rakennusalan sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.

Istutettava alueen osa.

Ajoyhteys.

2 ap/as Merkintä osoittaa, kuinka monta autopaikkaa asuntoa kohti on rakennettava. Autokatokset ja -tallit tulee rakentaa asuinrakennuksesta erillisenä rakennuksena.

Erityismääräykset

Rakentamisessa tulee noudattaa kaavaa varten laadittuja erillisiä rakennustapaohjeita. Ohjeet täydentävät kaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Rakennustenmuoto

Uudisrakennusten ja laajennusten tulee muodoltaan ja materiaaleiltaan muodostaa yhtenäinen kokonaisuus olemassa olevien rakennusten kanssa.

Uusien asuinrakennusten tulee olla puolitoista kerroksisia lukuun ottamatta Ikolantiehen rajautuvia tontteja. Rakennusten muodon tulee olla suorakulmainen ja noppamainen. Talousrakennusten tulee olla yksikerroksisia.

Julkisivut

Uudisrakennusten tulee olla lautaverhoiltuja ja peittomaalattuja. Väreinä tulee käyttää vaaleita sävyjä. Olemassa olevien rakennusten alkuperäiset julkisivumateriaalit tulee säilyttää. Aiemmin muutetut julkisivut tulee korjausten yhteydessä palauttaa.

Katto

Uudisrakennuksiin tulee tehdä harjakatto ja olemassa olevat harjakatot tulee säilyttää. Katon kaltevuus tulee olla 1:1,5-1:2. Katteen väriksi soveltuvat tummat sävyt sekä tiilenpunainen. Materiaalina tulee käyttää sileää peltiä, tiiltä tai huopaa.

